

ERZURUM

Halkevi Kültür Dergisi

İÇİNDEKİLER

Büyük bir iltifat	***
3 Temmuz	Sıtkı Dursunoğlu
Erzurum ağzında nisbet cümlesi	Bahaeddin Ögel
Alev Alev (Şiir)	Celâlettin Algan
Tortumlu Mehmet Nuri ölümü ve hal tercümesi	Fındıkoğlu
İkinci tetkik	Cemâleddin Server
Türkiye Büyük Millet Meclisi	Fazıl Nalbandoğlu
Lâlâ Paşa ve Sinan	Hasan Akal
Çizgiler (Şiir)	Aytekin Yakar
Rudyard Kipling ve adam olmak	Fethi Ülkü
Koşma (Şiir)	Cevlâni
Bir başarı karşısında	Cemâleddin Server
Pasinler Halkevi çeşitli çalışmaları	Salâhattin Ortaç
İnönüye (Şiir)	Cemil Cahit Kotan
Zaruri bir konuşma	Sıtkı Dursunoğlu
Erzurum (Şiir)	Rıza Ümit
Şerif Soylu	***
Olaylar :	
İnönü misafirimizken	
Millî Eğitim haberleri	



ERZURUM

Halkevi Kùltür Dergisi

YIL: 3

3 / Temmuz / 1946

SAYI: 10

Büyük bir iltifat

Son yurt gezisinde Erzurumu da şereflendiren
Cumhur Başkanımız, 26 Mayıs 1946 Pazar günü
akşamı evimizde şereflerine yapılan bir aile toplan-
tısında da lûtfen bulunarak kendilerine takdim edi-
len programın altına şu cümleleri yazmak suretile
evimize ve Erzurumlulara iltifat buyurmuşlardır:

« Teşekkür.. Erzurum Halkevi toplantıları benim
için daima kıymetli hatıra olmuştur. Erzurumlular,
yüksek cemiyet olarak toplanmakta örnektirler. »

İsmet İnönü



3 TEMMUZ

Yazan : *Sitki Dursunoğlu*

Her başarının, her milli günün, her kıymetin ardında olduğu gibi bunun da arkasında (1938) in büyük ziyat bir dağ tepesi gibi görünür.

Bu tarihten önce, kınından sıyrılmış bir kılıç gibi tek başına Anadolu yollarına düşmüş yalın bir adam görüyoruz. Kafası bir millet derdini taşıdığı halde dik, omuzları iki apuleti taşıyamıyacak kadar çöküktür. Çünkü birinde imanın taze heyecanını, öbüründe çürümüş bir realitenin inkârını taşıyor. Bu yalın adam henüz bir «fikir» ve bir «karar»dır. Yolların ve günlerin ötesinde «fiil» olmak istiyor ve biliyor ki ferdi liyakatlar, ferdi kabiliyet ve heyecanlar büyük ve tarihsel toplulukların büyük olaylar içerisinde kendini gösteren ve adına «Millî vicdan» denilen bir «Tur tecellisi» ne ermedikçe eser vermesine imkân yoktur. O bunu arıyor ve her yönden gelen seslere kulak veriyor. En kuvvetli ses Doğunundur, ona koşuyor.

Çağırarla, çağrılanın Palandöken eteklerindeki vuslatına tarih «Erzurum kongresi» adını verir. Çünkü «fikir» «tam fiil» haline burada geçer, yaman güne düşmüş bir milletin dâvası burada mayalanır. Çünkü burada her şey hazzıdır; mukadderinde çileyi mukaddesleştiren bir şehrin çocukları bu «en büyük çile»den kurtulmanın ateşini

daha önceden hazırladıkları «Erzurum kongresi»nin buhurdanında yakmağa başlamışlardır. Parıltıları Doğu Anadolu'nun her tepesine ve her çukuruna vurdukça ümit yıldızları yaratan bu ateşi bir güneş haline getirecek baş eksiktir. Onu bekliyorlar. 3 Temmuz akşamı Erzurum ufuklarının güzel renkleri içinde genç bir general başının mürtesemi görünür ki; ona bugün dünya hafızası «*Mustafa Kemal*» diyor.

Erzurumun harap evlerinin kırık iskemleli toplantı salonlarında çok defa mum ve petrol lâmbalarının ışığında gecelere kadar süren büyük ihtilâl tam manasile o günlerde hazırlanmaya başlar.

Musaraaya hazırlanan bir pehlivanın soyunması gibi ilk iş olarak da genç general omuzlarını çökerten apuletleri koparır ve «*aranızda bir ferdi millet gibi çalışacağım*» der.

O günden sonradır ki; kafadaki millet dârdi, konuşma olur, beyanname olur, tehdit olur, isyan olur, bayrak olur ve nihayet bugünlerin dünü olur. Kendini anlamadığı için hükûmetine baş kaldıran millet, hükûmlerinde biraz kilise günnüğü ve biraz da Ortaçağ hıncı kokan galiplerine meydan okur.

Her zaman sinir başında vazife alan Erzurumlular bu hareketleriyle «3 Temmuz» da yeni tarih başında vazife almış olurlar..

ETÜD :

Erzurum ağzında nisbet cümlesi.

Yazan : *Bahaeddin Ögel*

b — Suret zarfları ile (adverbes de manieres):

Ör.

— Bene bele demişdi ki davari satmışın zaman gel.

— Dedi nöbetçilere ki şele yaparsız,

4 — Hitap cümlesi (Direkte rede):

Ör.

— Hama heş xetirliyemir ki: ben bu imzayı nerde verdim?

— Baş vezire sordi ki: sen ne de-yirsen?

b — Nisbet zamiri (relatif pronon) olarak. Yalın hal

1 — / (Nominatif) olarak:

Ör.

— O ki elimizden getti.

— Bir gurt ki bir davara alırdımı.

İ hali

2 — (Akkuzatif) olarak:

Ör.

— O geden gonaş var ki ben (oni) bülmem

— Hesab etdi ki.....

— Bülmir ki bu daş ne daş

İn hali

3 — (Genitif) olarak:

Ör.

— Bunun bir mağazası var idi ki (onun) üç dört helebicisi var idi.

Diğer haller için örnekler şimdilik bulamadım.

c — İşaret ve şahıs zamiri olarak:

1 — Yalın hal (Nominatif) olarak:

— Biz ki gece geldix. - O ki gece geldi.

Bilindiği üzere nispet cümlesi Türk dilinin yapısında büyük bir rol oynamaz. Uygur edebiyatında bu kuralın çok güzel örneklerine rastlamaktayız. V. Gabain bu kuralları ve cümle yapılarını yalnız örnek olarak sıralamakta ve tahliline girişmemektedir (1). Bu sebeple yeniden incelenmesi gereken bu yönün eski durumu hakkında da açık ve bilimsel bir bilgimiz yoktur.

Erzurum ağzı hakkında materyelin henüz az olduğunu itiraf etmek zorundayım. Elde edebildiğim örnekleri bir gramer sistemi ile sıralıyacağım ve üzerinde kısa tahliller yapacağım "ki" nisbet bağlacı, aşağıdaki durumlarda cümleleri biri birine bağlar.

a — Bağlaç (conjonction) olarak:

1 — Sebep Gerundifi anlamında:

Ör.

— Bir züriyetim olmadı ki gaxa da.

Bu maşugatıma sahab ola.

2 — Zaman gerundifi anlamında:

a — Zaman rabitası olarak:

Ör.

Getdi ki o durir; Baxdı ki gelir;

b — Olumsuz durumlarda istek ki-pi gösteren nisbet cümleleri de takip rabitası anlamını verebilir;

Ör.

— O iş olmadı ki buni yapsın.

— Yoş ki.....

3 — Zarfların bulunduğu cümlelerde:

a — Büyütme ve mukayese zarfları ile:

— O gedden gonaş var ki, ben bülmem

— Ele yedi ki heş bi şeyi galmadı

2 — İn hâlî (venitî) olarak:
 — Senin ki davarına gurt vurdi;
 Köpeklerin ki getdi gurdun üstüne.....
 Diğer halleri şimdilik bulamadım.
 İşaret zamiri olarak şu örnekler en-
 teresandır:
 — Düşüncem odur ki.....
 — Benim bulduğum o ki.....
 — Esbabı budur ki.....
 — Ahdim buydi ki.....
 d — Belgisiz zamir olarak:
 — Her kim ki gönüllü harbe girer.
 — Her kim ki ölüsünden dirisinden
 haber getirirse
 e — Sorgu zamirlerle kullanılması:
 — Ne ki size geldim. bulamadım
 (Zaman rabıtası)
 — Seni ne gördüm hüp yüzün tö-
 küktü. (" ")
 — Sen ne ki bennen doğuşesen
 (mukayese rabıtası)
 Anası ne ki danası ne ola?

— Ne ki oynadım. ga andım..
 — Seni ne ki görirem, ağlarsın
 (Zaman rabıtası)
 — Nası ki onnan gonaşdın?
 — Nası ki gurdi gördiye... (Takip
 rabıtası)
 Diğer bağlaçlarla beraber:
 Amma:
 — Selami verdi amma ki o almadı;
 — Sennen aşığı oynaram amma ki
 yudarsan.
 — Aşığın yere geldi amma ki
 saymadın.
 Sonra:
 — Sonra ki gurt vurdi
 Eğer: — Eğer ki oni sorsaydım.
 Biraz:
 — Birez ki ireli getdikden sora;
 1. X işaretile continue sourde h gös-
 gösterilmiştir;
 2. Alttürkische Grammatik, leipzig
 1941, s. 188-192

Alev

Alev!

*Dudağında kalan son tebessümle
 Yayılın yüzüne kan alev alev!
 Ensende dolaşan kor nefesinle
 Tutuşsun saçların yan alev alev!*

*Maziye andıkça sızlasın için,
 En son ürperişi tatlı bir için
 Sarınca ruhunu teselli için
 Aşkın serabından kan alev alev!*

*Ömrünün baharı hazan olunca
 Solacak gönlünde açmadan gonca
 Bu geçmiş günleri bir bir anınca
 Ümitler yanıyor san alev alev!*

*Ağla, ağlattığın demleri anıp!
 Gün gelir uykudan birden uyanıp,
 Sarıl o köpüğe, bir destek sanıp;
 Bu tatlı rüyayı an alev alev!*

Celâlettin Algan

MİLLÎ DEĞERLERİMİZ :

Tortumlu Mehmet Nuri efendinin ölümü ve hal tercümesi

Yazan : Fındıkoğlu

Memleketin yetiştirdiği nâdir şah-
 siyetler, sessiz ve habersiz
 aramızdan ayrılıyorlar. Bazan gazetele-
 rin bir iki satırlık ölüm sütunlarında
 bile bunların isimlerini görmüyoruz. Zi-
 ra ölüm ilânları, verilen bir, ehemmi-
 yetin nişanesidir. Bazı kimseler için
 bu bile yapılamıyor. Bu yüzden bazı
 kayıplardan çok sonraları çeşitli vesilelerle haberdar oluyoruz.

Bu hafta Erzurum Lisesinden yeti-
 şenler cemiyeti, tarafından neşredilen
 (Başak) adlı bir eserin sonunda, son
 bir iki sene zarfında Erzurumun ye-
 tiştirdiği bazı şahsiyetlerin ölüm haber-
 leri verilmekte, hayatları hakkında ma-
 lûmat sunulmaktadır. Bunları arasında
 meşhur Medresetül irşat profesörlerin-
 den Tortumlu hoca, denmekle maruf
 Mehmet Nuri Efendi de bulunuyor.
 Hemşehrilik münasebetiyle kendisini
 biraz tanıdığım bu muhterem şahsiyetin
 altı ay evvelki ölümünden ancak şimdi
 haberdar olabilmek, yukarıda işaret
 ettiğim dağınıklığın eseridir.

«Başak» isimli kitabın 36 ıncı sayfa-
 sında A. H. imzalı fıkrada şu satırları
 okuyoruz. «Bundan yirmi beş sene ka-
 dar evvel ıslah edilerek yeniden vü-
 cude getirilmiş olan modern İstanbul
 medreselerinden birinde tasavvuf pro-
 fesörlüğü yapmış olan Tortumlu Meh-
 met Nuri efendiyi 1945 senesi eylülün-
 de kaybettik. Merhum 1937 senelerinde
 Tortumda doğmuş, bilâhare Erzurumda
 Gümrük nazırlığı yapmıştı. Bundan kırk

sene kadar evvel İstanbulla gelen Nuri
 Efendi, İstanbulda kendisini tasavvuf
 tetkiklerine verdi ve 1919 da teşkil
 edilen modern bir medreseye profesör
 edildi. 108 yaşlarında ölen merhumun
 tasavvuf hakkında yazma bir eser bi-
 raktığı anlaşılmaktadır. Eğer doğru ise
 Diyanet İşleri, Millî Eğitim Bakanlığı
 Şarkiyat Enstitüsü gibi makam ve mü-
 esseselerin alakadarlığı rica olunur.
 Artık bugün tamamiyle kültür tarihimi-
 ze mal olmuş bir telakkî tarzı ve ilim
 nevi sahasında yekta olan fazıl hemşeh-
 rimizin iman ve çalışma heyecanını,
 modern ilimler sahasında çalışan genç
 arkadaşlarımızda görmek isteriz.»

Bu kadirbilir satırlar içinde bir iki
 noktayı tashihe değer buluyoruz. 1937
 doğum senesi herhalde tertip hatası
 olacaktır. 108 diye gösterilen ölüm ya-
 şına bakılırsa muharrir 1837 tarihini
 kastediyor. Merhum dostu, sabık Er-
 zurum mebusu Yeşiloğlu Salih beyden
 edindiğim bilgilere göre Nuri efendi
 108 değil 105 yaşında ölmüştür bu vazı-
 yette doğum tarihini 1840 diye tashih
 etmek lâzım geliyor. Keza Erzurumdaki
 vazifesi Gümrük nazırlığı değil nüfus
 nazırlığıdır.

Bu iki noktayı düzelttikten sonra
 merhumun biyografisi hakkında şu
 malumntı vereceğiz.

Mehmet Nuri Efendi, Tortum ve
 Erzurum medreselerinde birçok molla-
 lar göndermiş olan güzel manzarası ve
 bereketli toprağı ile meşhur Ödük

köyünde 1840 da doğmuştur. Ödük Tortumun birçok güzide müderrisler yetiştirmiş bir kövdür. Ondokuzuncu asrın Erzurum müderrislerinden Ödük-lü Mustafa Efendi, meşhur şeyhülislâm Musa Kâzım Efendiyi zikretmekle ka-lahım. Tortumlu Nuri Efendi de bu züm-renin içindedir. Mehmet Nuri, onlar gibi Ödükten Nihah (Tortumun kaza merkezi) medresesine gelmiş, sonra Erzurum medreselerine geçmiş, Erzurum-da Solakzâde Ahmet Efendinin medre-sesinde, Yetim Mustafa Efendi, Ödük-lü Mustafa Efendi, Memi hoca gibi mü-derrislerden ders almıştır. Esasen bütün köylerle Tortum, Erzurum medresele-rinin genç mollalarını gönderen bere-ketli bir yer idi. (Nitekim babam Er-zincan kadısı Fındıkoğlu Halil Fahri ile Gazali'nin ihya'sı için Şifa-ül Kû-lub isimli tefsiri yazan amcam Fındık-oğlu Salih Muhlis de, Tortumdan Er-zurum medreselerine gelen şeyhülislâm Musa Kâzım, müdearis Mehmet Nurile-rin zümresine mensuptur)

Zamanının mutad tahsil devrelerini geçirdikten, hatta «tertîp dersleri» vere-rek yetiştikten, icazet aldıktan sonra Erzurum kalesi imamlığı ile vazifelen-dirilnn Mehmet Nuri Efendi sonraları Erzurum müstahkem mevki divanharp kâtipliğine geçiyor. onbeş sene bu va-zifede kalıyor. Onbeş sene sonra Er-zurum istinaf ceza mahkemesi azalığına nihayet Erzurum nüfus nazırlığına ta-yin edilmiş bir aralık vilâyet idare mec-lisi azalığı da yapmıştır. Hürriyet ilâ-nında İstanbula geldi ve Hayri Efen-dinin medrese ıslahatına teşebbüs eyle-diği sırada Hacı Adil beyin tasviyesi

üzerine Muteassısın ve irşat isimli med-reselerde tasavvuf müderrisliğine tayin edildi.

Medreselerin ilgası tarihine kadar bu vazifesini mnevaffakiyetle ifa eden Mehmet Nuri Efendi 1926 dan 1945 tarihine kadar Çarşambada ki Rumeli-hisarındaki inzivagâhında sessiz bir ha-yat yaşamış tasavvuf kitapları arasında son senelerini geçirmiştir. 1945 senesi eylülünde 105 yaşında vefat eden Meh-met Nuri Efendi Rumelihisarı mezarlı-gına defnedilmiştir.

1935 senesinde Fatihte Çarşambadaki evinde kendisini birkaç defa ziyaret ettiğim Mehmet Nuri Efendi, bir defa-sında «Erzurum şairleri» isimli eserimde Hazreti Muhammed için icabeden hür-metkârane ifadeleri kullanmadığından dolayı beni şiddetle muahaza etmiş, böy-le bir hürmetsizlik varsa bilerek yapı-lmadığını söylemekliğim üzerine müs-terih olmuş idi. O zamanlar 95 yaşla-rında olan Nuri Efendi Tortum med-reselerinde tanıdığı babamla amcam hakkında benim bilmediğim malûmatı anlatıyor. Ulûmu şeriye ve diniye, sil-kini ihmal etmemekliğimi kendi man-tığı ile telkine çalışıyordu. O tarihten sonra Rumelihisarına çekilen ve bütün bir devri temsil eden fâzıl ve muhte-rem hemşehrîmi, arzularıma rağmen on sene boyuca ziyaret etmek bir türlü nasip olmadı. Bugün yarın ziya-ret ederim mülâhazasile geciken bu ziyaret vazifesi şimdi yerini, altı ay evvelki ölümün henüz öğrenilmesinden ileri gelen teessüre ve hüzne bırakı-yor.

İkinci tetkik

— Yine Tortumlu Mehmet Nuri efendi hakkında —

Yazan : Cemâleddin Server

Kendisinin çok yerinde olarak;

«Menbaı ilimü kemaldır Tortum»

dediği Tortumun «Ödük» köyünden, kaza merkezi olan «Nihah» a ve oradan Erzuruma gelince en önce Yazıcı zade İbrahim Paşa medreselerine yerleşmiş, «Büyük Hoca» adıyla tanınmış devrinin allamesi Solakzade Ahmet Tevfik efendiden, [ölümü 1895 - 1311] tertip ders-lerinden sayılan «Meanı» yi bitirip «Usul» e kadar okuduktan sonra Şaşı Hoca denilen Ali ağa daireleri müder-risi «Zeyneddin Mustafa Cemalî» efen-diye [ölümü Hicrî 1305] ve yine o sırada Solakzadeden icazatlı olup şimdi gömülü bulunduğu «Mahmudiye» med-resesinde ders okutan Mehmet Refik efendiye yani herkesin «Memi Hoca» diye kutladığı zate gitmiştir.

Şaşı Hocanın ölümünden sonra da; —Erzurumda dört defa icazat vermiş, yüzlerce talebe yetiştirmiş— ve bir adı da «Gürcü Süleyman efendi» olan Feyziye müderrisi meşhur Şavşetli Hacı Süleyman Edip efendiye [ölümü 22 Ekim 1914] geliyor. Memi Hocanın derlerini bırakmadan her ikisine devam ediyor.

«Az'ziye» savaşında şehit düşen, zamanın iyi farsça bilenlerinden, Oltulu Sinekzadeler soyuna mensup Ali Ruhi efendiden de bu arada farsça okuduğunu biliyoruz.

Yine bu sırada 1291 de açılan Kırk-çeşme mülkiye rüştiyesinde «Muallimi sani» ve Memiş ağa hanındaki medre-

Erzurumun çok değerli evladı Fındıkoğlunun, zamanında mu-hakkak bir değer olan Tortumlu Meh-met Nuri Efendinin, tanıtılması haki-katen pek icabeden ilmî şahsiyeti hakkında «Vakit» a yazdıkları yazıla-rını okurken; hem Erzurum harsını ilgilendirmesi bakımından ve hem de Mehmet Nuri Efendi gibi eşi az bulu-nur bir şöret ve kıymetin ihmal edil-memiş olduğunu belirten ve yerinde bir duygunun ifadesi olmak itibariyle hakikaten çok sevindik.

Sayın Fındıkoğlunun, Dergimiz için ayrıca bir kazanç olan yazılarını, gö-nül beraberliğinin içten gelen hazzı içinde aynen yayınlarken; rahmetli üstadın hal tercümesine dair nasılsa hatırlanmamış birkaç noktayı biz de birkaç satırla buraca aydınlatıvermeyi faydalı bulduk.

**

1317 Salnamelerinde «Erzurum Nü-fus Nazırı» diye adı geçen Tortumlu değerli âlim ve şair Mehmet Nureddin Efendi, Köseömer ağa camii önündeki eski Nazik çarşısında bezazlık eden ve piri fani denilecek derecede yaşlı ve halûk bir ihtiyar olan Ödük-lü Hacı Ali hocanın üç oğlundan biridir.

Elimizdeki esaslı belgelere ve o devrin medrese hayatını içinden bilen âlemanın birbirlerini tamamlıyan müş-terek şahadetlerine göre Mehmet Nuri efendinin Erzurumda geçen tahsil ha-yatını şöyle tesbit edebiliyoruz:

sesinde ders okutan Yetim Hoca [ölümü 28 Şubat 1911] den yani Cimilli Mustafa Zehni efendiden koltuk dersleri okuyor. Hattâ son zamanlara kadar Temyiz mahkemeleri üyesi olan ve kendinden çok önce ölen küçük kardeşi hafız Sırrı efendi ile buraya devam etmişlerdir. Fakat hemen ilâve edelim ki ülema arasında;

Cemîi ehli ilmin ser bülendi Ömer Fazıl Cemaleddin efendi

öğülen ve yükseltlen müftü Ömer Fazıl efendinin [ölümü 10 Muharrem 1303] ileri gelen talebesinden Yetim Hoca, ne Solakzade medresinde oturmuş, ne de oraya ayak basmıştır. Fındıkoğlu, eski Erzurum Mebusu sayın Mehmet Salih Yeşiloğlundan edindiği bilgilere göre; Mehmet Nuri efendinin Ödöklü Mustafa efendiden okuduğunu yazıyorlar.

Bu Mustafa efendi Tortumlu olduğuna nazaran Şeyhler müderrisi Ödöklü zade Mustafa Sakip efendi olacak. [Ölümü 1293] Solak zadeden birinci tertipte icaze almış ve askeri idadide yıllarca arapça okutmuştur. Kendi gibi şair olan müftü Hacı Lûtfullah Vehbi efendinin babasıdır.

Hiç duyulmamış olmakla beraber Mehmet Nuri efendinin bu zattan da ara derslerinden bir ders okuduğu tahmin edilebilir.

Mehmet Nuri efendi, bu suretle Hacı Süleyman efendinin Feyziye,

Muit efendi ve Esat Paşa medresele-
rindeki derslerini muvaffakiyetle bitirip
talebe arasında birinci gelerek ilk ter-
tipte yani 1311 Hicret yılında icazet-
name almaya muvaffak olmuştur.

Nüfus Nazırlığı sırasında, Erzurum tetkiki evkaf komisyonu âzalığı ve şimdi yapı usta okulunun bulunduğu (Sanasaryan) mektebinde öğretmenlik eden ve Tortumun en zeki insanların-
dan biri olan merhumun, kuvvetli na-
tıkasını ilme dayanan işlerdeki müthiş
mücadele kudretini ve inandırma kabili-
yetini halâ söylerler.

«Erzuruma bir dehri gelse bütün
Erzurum üleması namına konuşacak
odur» derlerdi.

Şimdi İstanbul müftüsü bulunan
büyük âlim ve mütefekkir Erzurumlu
Ömer Nasuhi Bilmen, bize lûtfettikleri
mektuplarında Mehmet Nuri efendi iç n;
«Eşi bulunmaz ve yerine ko-
bulmaz cidden füzeladan bir zat
idi. Yine müttasil yazı ile, mütale-
lea ile meşgul olmakta idi. Ken-
dini çekemeyenlerin herhalde
çok levkinde kıymetli bir âlim-
di...» diyorlar.

Hakikaten böyle olduğunu İstanbul
da öğrenmişti.

Merhumun şiir tarafını bilenler
Erzurumda da azdır. İleride «Son yüz
yılın Erzurum şairleri» adındaki tetkik
eserimizde ayrıca edebî şahsiyetinden
bahsedeceğiz..

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Yazan: *Fazıl Nalbandoğlu*

Millî ve siyasi mukadderatımıza
yasama ve yürütme (1) organı
halinde hâkim olan, Türkiye Büyük
Millet Meclisi, bir hükümet şekli olarak,
bundan yirmi altı yıl önce 23 Nisan
1920 de açılmıştı.

Bu hükümet şekli, Türk sosyetesin-
nin, millî tabiiyetine, hayatî zaruretle-
rine ve tarihî icaplarına uygun olarak
kurulmuştur.

Bu kuruluşun, mahiyet, hudut ve
gaye bakımından yapılacak izahı, mü-
cerret bir ideolojiye değil, bilâkis ha-
yatî zaruretlerinde münakaşa götürmez
bir tarihî kesinlik olan, birinci dünya
harbinden sonraki hâdiselere dayan-
maktadır.

Hiç şüphe yok ki; bu hükümet şekli,
hür ve müstakil bir devlet halinde
yaşamağa azmetmiş bir milletin kendi
hâkimiyetine kayıtsız ve şartsız sahip
olması esasını sağlayan (Milletçe giri-
şilmiş) hayatî olayların tarihî bir sonu-
cudur.

İşte bütün Türk milletinin, yaban-
cılarının cebrine ve emrine bağlı olmak-
sızın, hür ve müstakil yaşama azminin

ve kararının yerine getirilmesine me-
mur edilmiş bir heyet demek olan
Türkiye Büyük Millet Meclisi tabiatile
siyasi manasile demokratikti.

Bunun içindir ki, kuruluş ilhamını,
Türk millî ve siyasi hayatının zaruret-
lerinden ve tarihi icaplarından alan
ve Türk milleti namına hâkimiyetin
kayıtsız ve şartsız sahibi bulunan Tür-
kiye Büyük Millet Meclisi, içinde
daima hürriyet ve istiklâl ateşi yanan
mukaddes ocağımızdır.

İstiklâline ait tarihî dönüm nokta-
sında bulunan Türk milleti, Türkiye
Büyük Millet Meclisi ile yeni devletini
kurarak, memleketin siyasi ve sosyal
hayatında en büyük inkılaplarını yarat-
mıştır.

Türk milleti bu hükümet şekli ve
istiklâl savaşı ile milletçiliğin gayesi
olan meşru hürriyet ve istiklâlini ga-
rantilemiş, kurduğu Cumhuriyetle ken-
disine ve «İçte barış dışta barış» esa-
sile de insanlık ailesine iman ve hizmet
bakımından en üstün huzur ve saygıyı
göstermiştir.

(1) (Yasama = teşrii, yürütme = icraî)

"Lâlâ Paşa," ve "Sinan,"

Yazan : Hasan Akal

Üstadım Cemâleddîn Servere :

Erzurumdan Konyaya uzanan yol üzerinde, birçok Selçuk eserleri görülür. Bu arada Erzurumda bulunanlar hem çokcadır, hemde Selçuk Mimarîsinin, muayyen karakteristiğini ifâde bakımından önemli ve kıymetlidir. Bilhassa muğlak, oldukça kaba ve bodur oluşları dikkati çeker. Bunlardan üslup ve ibda' itibâriyle hakikaten zarif, sâde ve haşmetli olan «LÂLÂ PAŞA CAMİİ», bir başka devrin san'at abidesidir.

LÂLÂ PAŞA CAMİİ, Osmanlı İmparatorluğu zamanına âit olup SİNAN'ın mühim eserlerindendir. Câmiin bodur Minaresi, insanda iki garîp dryğu yaratmaktadır.

I — Aceba SİNAN; tekniğini, Câmiin her noktasında mütebellir bir hâlde işlerken Minaresini, - biliktizâm - bir tevâzu' eseri olarak mı böyle yapmıştır?

II — Erâzinin Jeolojik durumunu düşünerek müvazenetteki "Vasat - 1 - sülüs" davasını, taşın elastikiyetini sıfıra yakın bir kıymete icra' ederek Minareye bu ölçüyü mü vermiştir?

Bu iki garip nisbete kendi kendime cevap vermeğe ve bu husûsdaki dökümanları toplamaya çalışırken benden daha önce bu husûsla ilgili sayın ve değerli dostum üstad CEMÂLEDDİN SERVER'in Erzurum ve çevresindeki târihî eserler üzerinde, uzun zamandan beri yaptığı vâkıfâne tetkikler arasında "SİNAN"nın bu muhteşem eseri ilede

ayrıca meşgul olduğumu öğrendim. Bu nevi san'at eserlerine, târih ve edebiyata, bilhassa Erzurum'un iç tarihine ve "kitâbe"lerine âit geniş bilgisi ve kültürü benden çok olgun ve nâfiz olan üstad'a, bu konuyu bırakarak LÂLÂ PAŞA CAMİİ'nin azîz bânisi "SİNAN"nın, ve onun eserlerindeki erişilmez dehâsı hakkında, kısa ve toplu malûmat vermeyi, kendim için daha uygun buldum.

Plastik San'at âleminin dâhileri arasında SİNAN, Türk mimarîsinin en Büyük şahsiyyetidir. Osmanlı imparatorluğunun gözleri kamaştıran haşmetini, devrinin içtimâî bünye ve karakterini, ölmez San'at konpozisyonuyla dile getiren bu Dehâ, Estetik himâlâyâsının en yüksek tepesidir. SİNAN İç âleminin duyduğu güzellik ve San'at aşkını, zekâsiyle Fizikî Hâkimiyet altında, Objektif olarak inikâs ettirmiş ve bu uğurda yurdun içinde ve dışında yüzlerce Şâh eser bırakmıştır. Ancak varlığının anılması, ve hakkında her şahsın kendi ölçüsünde muayyen realiteyi anlatmağa çalışması, onun benliğine bir şeyler ilâve edemez. Yalnız ona karşı hürmet ve sevgisini ve binnetice onun hassâs ruhunu ta'ziz eder.

Sinanın hüviyeti

Medeniyet dünyasının sanatkârlarına her millet benimsemek ve millî benlik

leri içerisinde temsil etmek ister. Bu itibarla Sinanın hüviyeti; dedikodular içinde zaman, zaman değiştirilmek istenmiştir. Bu kabilinden olarak Sinanın Rum, Arnavut, Sılav, Avusturyalı olduğunu ileri sürenler olmuştur. Bu rivayetlerin mantika vurulduğu ölçü, osmanlı tarihinin bazı hususiyetleridir.

a) Sinanın yeniçeri ocağından yetişmesi

b) Baba adının Abdülmennan olduğudur.

Sinan yeniçeri ocağından yetişmiştir. Osmanlı imparatorluğu genişleme siyasetini gayrı müslimlerden devşirdiği kuvvetli Türk harsı ile yetiştirdiği yeniçeri askeri ile tatbik ediyordu. Bu ocaktan yetişenler memleketin en büyük mevkilerini işgal ediyor. Devletin mukadderatı ile yakından alâkadar oluyorlardı. Bu itibarla yeniçerilik; memlekette bir mümtaziyetti. Bittabi ilk önceleri sadece yabancılardan devşirilen yeniçeriliğe Türkler de talip oldular. Bu arzularını sünnet düğünlerinde, saraya yapılan malî yardımlarda izhar ettiler. Tarih bu kabil misallerle doludur. Binaenaleyh tarihin bu tip seyri icabı her yeniçeri gayrı müslim değildir. Bu arada sıvırlmış bir çok Türk olanlarda vardır.

Osmanlı imparatorluğu zamanında dönemelerin baba adlarına Abdullah, Abdülcabbar, Abdülhalık, Abdülfeyyaz gibi bir sürü abit serisinden adlar verilirdi. Sinanın baba adında aynı seriye dahil olması, onun hüviyetinin tahrifine ikinci sebep teşkil etmiştir. Halbuki bu kaide harici bir çok Türk çocukları aynı adları almışlardır. Bu sebeple bu kaide de muayyen bir hakikatı ifade etmeyen bir formülden ibarettir. Şu halde Sinan kimdir? Sinan Kayseri Vilâyetinin Agarnas köyündendir. Öz Türktür. 1491 de doğmuştur. Babası Doğan Yusuf ağa zade Abdülmennandır. Yaratılış itibarıyla sa-

nata kabiliyetli ve meraklı olan Sinan pek genç yaşında Kayseride yapı ve sulama işlerinde çalışmış, muhitinin alakasını çekmiştir. Yavuz Sultan Selimin devşirme usulünü Anadolu'ya tatbik ettiği zaman Sinan Yeniçeri ocağına yazılmış ve daha geniş ölçüde sanatla meşgul olabilecek bir muhite kavuşmuştur.

Sinanın askerlik hayatı

O zamanın ordusu her sınıf er ve subaydan kurulu bir küldü. Yani bu günküne yakın bir ölçüde ve fakat daha az mütekâmil idi. Sinan bu orduda kendi kabiliyetine elverişli ve o zamanın tabiriyle neccar denilen istihkâm sınıfına geçti. O zamanın istihkâm sınıfında yol, inşaat, köprücülük vesaire gibi teknik işlerin topluluğu demektir. İstanbulda acemi oğlanlar kışlasında talim ve terbiye gören Sinan kendi mesleki içerisinde en büyük mimarlarla ezcümle mimar Hayrettin ile tanıştı, onlardan ders aldı.

Fakat en büyük ilhamını orduda yaptığı uzun seferlerden aldı. Bu seferler sayesinde arap, acem, selçuk, yunan ve latin mimarisindeki hususiyetleri etüt etti. Orduda er olarak uzun zaman hizmet eden Mimar Sinan ilk eserini iran seferinde vermiştir. Baş mimar oluncaya kadar orduda yaya olarak seferlere iştirak eden Sinan bu seferde (Çaldıran) iran ordusu hakkında keşif yapmak isteyen osmanlı komutanlığı Van gölünün doğu kıyılarına nufus etmek istemiş ve bu tabii manî küçük bir donanma kafilesi ile geçmek lüzumunu hissetmiştir. Yerinde ve haklı bir çare olarak bu işe Mimar Sinan seçilmiş ve bu vazifeyi imkânsızlıklar içerisinde büyük bir muvaffakiyetle başarmıştır. Kendisi şöyle diyor:

Sultan Süleyman diyarı aceme sefer eyleyüp Van kalesi etrafında cent mukarrer olunca, veziri âzam Lütfü paşa göl üstünde gemiler yapup öte yakada

düşman askerlerinin anvalinden haber almak istedi, beni çağırdı, gemiler yapmaktığını söyledi. Orada o sırada bu işi yapmak pek güçtü. Fakat yoldaşlarım ile mukayyet olup, az zamanda üç kadirga yaptım, top tufengini de yerleştirdim. Lutfü paşa: Kaputanlığını da sen yap; dedi. Lâzım gelenleri karşı yakaya geçirdim, Düşman hakkında mevzu toplanıp vezire söylendi, memnun oldu, beni iltifatla boğdu.

(Seferden geldi çün şah ile âyan)

(Hasekilik yolumda oldu ihsan)

Bu hadise ile şöhret bulan mimar Sinan hasekilik rütbesile mükâfatlandırıldı. Artık er maaşı alamaktan kurtuldu. Kendisini geçindirecek kâfi miktar gelir sahibi oldu. Haddi zatında çok, çok kanaatkâr olan mimar bu rütbeyi baş mimar olduğu zaman bile benimsemiş ve rütbenin medlulu olan burma sarıklı haseki sarığını ölünceye kadar başında büyük bir taç gibi muhafaza etmiş ve aynı sarığı mezar taşına da koymuştur.

Sinanın şöhret ve kabiliyetini ifade eden ikinci fırsat yine osmanlı ordusunun bir seferinde köprücülük işlerinde zuhur eder. Ordu purut suyundan karşıya geçmek ister, fakat suyun akıntı hızının fazlalığı ve beri sahilin bataklık oluşu bu işe sekte verir. Bu sırada ordu köprücülerinin kurduğu köprüler birliklerin ağırlıklarını çekemez, yıkılır. Ona sanat hayatında, kabiliyetinin inkişafında rehberlik eden Lutfü paşa Sinanı Kanunî Sultan Süleyman ile tanıştıdır. İstenilen köprü yerinde beraberce tesbit edilir. Sinan köprüyü birliklerin geçebileceği bir şekilde azâmi tenaja mütehammil olarak kurar, üzerinden ordu geçer. Kanunî Sultan Süleyman vaziyetten çok memnun kalır, bizzat sanatkârı takdir eder. Sinan bu köprü ile bütün kabiliyet ve dehasını harkese anlatmış olur. Kendisini sanatının en yüksek rütbesi başmimar-

lık bekler. Başmimar Acem İsanın ölümü üzerine Lutfü paşanın delaletile başmimar seçilir. 1538

Sinanın hususî hayatı ve ahlâkı

Büyük adamların hayatları tetkik edilirse ekserisinin uzun bir ömür çerçevesi içerisinde ölmez eserler bıraktıkları görülür. Mimar Sinanda 97 sene yaşamıştır. Bu kabil etüt bize ölüm denen meçhulü insanların hayata bağlanışları nisbetinde geciktirdiği hissini veriyor. Tıp aleminin büyük adamların hayat istatistiklerinden elde ettiği sonuçlara göre gür saç uzun ömür manasını vermektedir. Netekim mimar Sinan gür saç ve gür bıyıklıdır. Tıp itibarile zarıf vucutlu, kara gözlü ve buğday benizlidir. Hususî hayatında hoş sohbet mütevazî ve hayır severdir. Alayı sevmeyen. konağında misafiri eksik olmayan Sinan ömrü boyunca paraya hiç kıymet vermemiştir. Ölümünde hiç parasının çıkmayışı buna ne kuvvetli bir delildir. Eserlerinden anlaşılacağı veçhile Sinan; Yaratıcı muhayyilesi çok geniş, zeki ve azimkârdır. Hayatını ifade eden yazılarında eserlerine övünmediği pek çabuk anlaşılır.

Eserleri

Şuurlu gençliğini kırkıdan sonra idrak eden Sinan yarım asırlık bir sanat ve çalışma hayatında top yekûn 81 cami, 400 mescit, 61 medrese, 7 dârülkura, 17 imaret, 3 hastahane, 7 büyük kemerli su yolu, 8 büyük köprü, 18 kervansaray, 6 mahzen, 33 saray, 35 hamam, 19 türbe ve düzinelerle çeşme, sebil, han yapmıştır. Bu eserlerin hepsinin planları Mimar Sinan tarafından yapılmış ve küçük mesçitler hariç diğerleri Mimar Sinanın nezareti altında tatbik edilmiştir. Yüzlerce usta ve binlerce ameleyle nezaret eden mimar, zamanının Nafia Vekili olup hem idarecilik ve hemde yapılanların bizzat başında bulunup mimarlık etmiştir. De-

hasına esas olan sebepler kısaca şöyle hülâsa edilebilir.

Dehâsını âmil sebepler

1 — Eserleri mimarlık bakımından çok kıymetli ve mebzuldür. Tenasüp ve tenazuru sanatına esas ittihaz eden mimar, kesretle nedreti bir araya toplamıştır. Muasırları arasında bilhassa Senpiyer kilisesini yapan, garbın varlığı ve sanatı ile iftihar ettiği Mikel Anjla mukayese edilirse ondan daha üstün olduğu sanatkarlar arasında pek çabuk teslim edilir.

2 — Sinan tek taraflı çalışan taş kütlelerine azami surette arz cazibesini yendiren en büyük ölçüde eserler yaratmıştır. Bu meyanda Edirnedeki Selimiye camisini zikr etmek icap eder. Bu caminin kubbesi Ayasofya kilisesinin kubbesinden ölçü itibarile altı zira yükseklik ve dört zira derinliktedir. Mimar o zamana kadar Ayasofya kubbesi kadar Büyük ebatta islâm ülkelelerinde kubbe yapılamıyacağını söyleyen ecnebilere karşı sanatındaki dehasile cevap vermiş oluyordu.

3 — Mimarın eserlerinde büyük bir haşmet ve zerafetle beraber derin bir riyazi ölçü vardır. O, eserlerini uzun bir ömür yaşatacak riyazi formülleri toprağın sıtrüktürünü, taşın vesair malzemenin mukavemetini o asrın fizik ve mukavemet ilimlerinin hiç denemek mesabede oluşuna rağmen dehasından yaratmıştır. Bu gün bile, eserlerinin ayakta dim dik ve canlı olarak duruşu onun akıl ermez tekniğine kehanetle bakmak icap ediyor.

4 — Mimarın eserlerinde muayyen bir ihtisastan ziyade küllü kavrayan bir kudret vardır. o, her biri ayrı bir ilim şubesi olan saha ve branşlarda, cami, kemerli su yolu, köprü gibi bir birle riyazi ve sitil bakımından hiç alakası olmayan eserler vermiştir. Cami, saray mesçit, hastahane vesaire kom-

pozisyon itibarile birbirinden farklı ise de riyazi bakımdan bir birine yakındır. Halbuki kemerli su yolu, köprü bunlardan çok farklı ve hadiseleri başka olan branşa aittir. Bundan da anlıyoruz ki mimar umumî inşaatın başka su ve suculuğu ilgilendiren ve hadiseleri çok muğlak bir şekilde formüle edilen İdrolik ilmine de vakıf imiş. Bütün bu malûmatı bir insanın şuuruna sığdırmak inanılmıyacak bir dehadır.

5 — Sinan renk, tezyini resim, ölçüyü birbirile en kuvvetli bir şekilde birleştiren çok sıkı bir kompozitördür.

6 — Sinanın cami, medrese, ve mesçit gibi eserlerinin effepilastığı Türk ve islâm tasavvufunu ifade eden görünüş ve manadadır.

7 — Hülâsa mimar Sinanın bu gün bile anlayamadığımız manada çok kuvvetli sanat ve dehası belki bizlere esefle bakmaktadır.

Çizgiler

Tebessüm; duman, duman rüzgâr,

Teselli; salkın, salkın rüya,

Hakikat; ateş ateş ve kar...

Başımda alev, alev dünya...

Rüyalarım; gül, gül ızdırap,

Mahhülya boy, boy bahçemde

Ümitler servi, servi azap,

İnkisar kucak, kucak gecemde....

Aytekin Yakar

Rudyard Kipling

VE

«ADAM OLMAK»

Yazan : Fethi Ülkü

Rudyard Kipling, İngiliz edebiyatının hatırı sayılır simalarından biridir. romancı ve şairdir. 1865 de Bombay'da doğmuştur. Meşhur eseri (ıssız ormanın kitabı) dır. Eserlerinde anglo-sakson emperyalizminin orinal duyguları hakimdir. Fakat biz, kipling'i, okuyucularımıza herhangi bir eserile değil, sadece insan anlayışı ile tanıtmak istiyoruz.

Kavramı olan, topluluk halinde yaşamayı bilen iki ayaklı yaratıktan doğan yaratığa insan diyoruz. Dünyaya gelişi ile annesini bir yükten kurtaran fakat yeni zahmetler yüklenmesine sebep olan ve babasını sevindiren yavru, kendi hacmi kadar, kendisinden önce bu aleme gelmiş olanların yerini daraltır. Onların kismetlerine ortak olur. Yani cemiyetin kan damarında zararlı bir mikrop halinde yaşar. Ama, henüz kavramı, gelişmemiş ve tabiattaki bütün hayvan nevilerinin tekâmül seyrini takib ederek ömür alanında yol alan bu iki ayaklı yaratığın bütün zararını hoş gösterecek, çevresinde açtığı yaralara merhem olarak veresiyeye kalan bir kıymeti var. Adam olmak ümidi. Buna insan olmak'ta diyebiliriz. Bu iki tabirden hangisinin maksada daha uygun olduğunu münakaşa edecek değiliz. İsteğimiz bir gayeyi ifade etmektir, Anne, baba dediğimiz, aile hayatında çocuğun ücretsiz köleleri ve henüz olmamış varlığı ile zarar verdiği cemiyet onun kahrını, sadece bu ümidin verdiği güven karşılığı olarak

çekerler. Bu güveni, egoizmin tabii bir şekli olan «mukabelei bilmiş» gereğince önceden verilmesi icab eden bir pey gibi telâkki edenler varsa da, annelik şefkatini, babalık muhabbetini, kolay kolay önüne geçilmesi mümkün olmiyan aziz bir duygu özeliğinden çıkarıp onları birer tecimsel ilgi ve nizamını kendisiyle beraber getiren aile ocağını da duygular pazarı şeklinde düşünmeye bir türlü gönül razı olmiyor. Zaten olgun bir aile çevresi, olgun bir cemiyet gelecekte, çocuktan maddî olan birşey beklemez; onun elinden çıkan maddeyi de herhangi iyi bir duygusunun nişanesi olarak kabul eder.

İnsan oğlunun, ömründe, en yüksek rütbesi sayılması lâzım gelen «adam olmak» konusu kadar hiçbir şey şumullu değildir. Çünkü insan etrafında yaşayanlarla her türlü münasebetinde ondan izler arar. Çünkü o daima elimizde duran ve onunla herkesi bol bol denerken, kendimizi vurmaya bir türlü beceremediğimiz, belki de foyamızı kendi gözümüzle görmek istemediğimiz için buna razı olmadığımız bir mehek taşıdır. Doğrusu pek haklı olarak «zengin oldun ama adam olamadın» diyen iyi düşünceli babanın bile her zaman kendisini bu ayar taşında denediğinden şüpheliyim.

Vaktile Platon insanı «iki ayaklı tüysüz bir hayvan diye tarif etmiş; bunun üzerine Diogene ortaya tüyleri yolunmuş bir horoz atarak «işte pla-

ton'un tarif ettiği insan!» diye onunla alay etmek istemiştir. Hakiki insanlığın, erişilmesi şöyle dursun, tarifinin bile pek güç olduğunu kavriyan Diogene bir gün öğle vakti, elinde fener olduğu halde Atina sokaklarında gezerken kendisine ne yaptığını soranlara: «bir adam ariyorum!» diyerek hakiki insanın iki katlı ışıkla bile bulunamıyacak kadar nadir bir şey olduğunu ne güzel ifade etmiştir.

Yukarda söylediğimiz gibi, insan dediğimiz iki ayaklı yaratık, ana rahminden ta olgun çağa gelinceye kadar insanlığa yakınlık derecesine göre bütün hayvan şekillerine girer; onların tekâmül müddetini daha kısa zamanda aşar. Nihayet bu fziyolojik gelişme bir noktada duraklar. Bu noktaya kadar herkes aynı yoldan geçer. Fakat bundan sonra «Adam olmak» faslı başlar. Artık bu yolda dizgin sevki tabiinin eliaden kurtulup vicdan'ın eline geçer. Ve yaratık adam olmakla - Allah olmak arasında yol almaya başlar.

İnsan bu fziyolojik gelişmenin durak noktasına geldiği zaman evvelce şekline girdiği hayvan nevilерinden birer karakter taşır. Hatta bunlardan bazıları o insanın öz karakteri olur. Bazen köpeklesen, yılanan yaltaklanan veya maymunlaşarak şuursuz bir taklide heveslenen insanlara rastladığımız vakit onların hangi hayvanlık devresinden miraslar taşıdıklarını kolayca anliyabiliriz. Fziyonomi ile uğraşanlar bu esastan çok faydalanırlar. İşte egoizmle sınırlanmamış olan idrak, mantık = vicdan, henüz insanlık duygularına kadar varamayan, ham devreden kalma karakterleri seçebilmek ve onları asgarî hadde indirip vicdanî hareket dediğimiz adamlık duygularına hayat vermek vasıtası oldukları için azizdirler. Biz onlara tasarrufumuz nisbetinde hayvandan uzağiz ve ancak bunlarla tüfeyle bir mikrop olmaktan kurtuluruz.

Bülbülü daima aşık, köpeği daima sadık, öküzü kanaatkâr, deveyi kindar keçiyi inatçı, eşeği aptal, koyunu sakin Papaganı taklitçi, Tavusu kibirli olarak tanırız. Bu hayvanlarda daha başka özellikler yüzde olmadığından, onlar tek karakterleriyle şöhret bulmuşlardır. Halbuki insan, aşkı sedakati, kanaati, kini, sükûneti, vekarı beraber taşıyabilen bir mahluktur. Bu vasıflardan bir tanesinin fazla gelişmesi o karakter sahibini anormal kılar.

İnsan olmak üstünde bir kıymet olan «Adam olmak» bahtıyarlığına eren kimse, bütün duygularını ayarlamak işinde, idrakile mantığını meharetle kullanan kimsedir. Mevkiî ve tahsili ne olursa olsun ilhamını sevki tabiisinden alarak konuşan insan halen hayvandır. Etrafını kendisinden küçük gören kisesinin dilile konuşan, dudaklarında sadece selâhiyetinin borusu öten, dününü düşünmeden, geleceğe karşı kendisini ayarlamadan evvelsi gün ile övünen insan sadece Platon'un tarif ettiği insandır. Küçüklerine şefkat, büyüklerine saygı, eşitlerine sevgi duymıyan ve adını «Hak» koyduğu hodbinliğinin kölesi olan insan henüz cemiyetin malî olmiyan insandır. Cemiyeti sevmiyen, ona faydalı olmak aşkını içinde bulundurmiyan insan henüz pişmemiş insandır. Sadece kini olan, affı düşüklük sayan kimse henüz adamlık onuru teşekkül etmemiş olan insandır.

Söze başlarken, kısaca hayatından bahsettiğimiz İngiliz muharriri Kipling, oğluna verdiği, aşağıda tercümesini sunduğumuz nasihatla adam olmanın değerini ne kadar derli toplu ve açık olarak anlatıyor.

F. Ü.

(1) Sayet hayatının Bütün eserini mahvolmuş görüpte onu hiç birşey söylemeksiz tekrar dogrultabilirsen, ya-

(1) fehmi Baldaş tarafından tercüme edilmiştir.

hut bunca senelik kazancını bir hamlede hiç sesini çıkarmadan, ah etmeden kaybetmeye kalırsen, aşktan çılgına dönmeksizin aşık olabilirsen; insafi elden burakmaksızın kuvvetli olabilirsen ve herkesin senden nefret ettiğini bildiğin halde, kid bağlamaz, fakat savaşır kendini müdafaa edebilirsen, ahmakları kandırmak için alçaklar tarafından değiştirilen kendi sözlerinin yeniden kulağına erişmesine tahammül edebilirsen ve, kendin bir kelime yalan söylemeksizin çılgın ağızların senin hakkında yalan savurmalarına tahammül edebilirsen, halka kendini sevdirmekle beraber vakarını da koruyabilirsen, hal olmakta devam ettiğin halde krallara yol gösterebilirsen,

hiçbiri seni kardeşçe sevmesebile sen her dostunu kardeşçe sayabilirsen; asla şüpheli ve yıkıcı olmaksızın düşünmeyi, görmeyi ve bilmeyi öğrenebilirsen; hulyanı kendine hakim kılmaksızın hayale ve sadece bir mütefekkir sifatiyle tefekküre dalabilirsen; hiddetten kudurmaksızın sert tedbirden ayrılmaksızın cesur olabilirsen? şayet ikbalden sonra nimbete düşer ve hayatın bu iki ciltvesinide aynı güleryüzle karşılayabilirsen; bütün etrafındakiler akıllarını ve cesaretlerini kaybettikleri zaman sen kendi kafana ve yüreğine hakim olabilirsen o zaman krallar tancılar, tali ve zafer senin ebedî kölelerin olur, Hatta krallardan ve şereften daha iyisi var, o zaman oğlum tam bir adam olursun.

KOŞMA

— Erzuruma —

Yaz olanda çiçeklerin açılır
Süslenir yeşile renge alların
Dudular seslenir güller saçılır
Şekerden şirindir tatlı dillerin

Cennetten edalı ne hoştur yazın
Gölünde çalkanır ördeğin kazın
İlcaya gider gelinin kızın
Derneklenir gelinlerin dulların

Yarın olsa aşık dursun gidecek
Sağ olursa çok ziyaret edecek
Sen yetersin gayri yarı nedecek
Aşıka göründü dertli yolların

Ceolâni

TIYATRO:

Tenkid ve tablil

Bir başarı karşısında

Yazan : Cemâleddin Server

Devlet tiyatrosu dışında çalışan turuplar içinde, gerek kadın kadrosunun genişliği ve gerekse uzun yıllar sahne çıgnemiş bilgili ve görgülü elemanların çokluğu bakımından en değerli bir san'at teşekkülü olan eski «Türk Akademi Tiyatrosu» nun ateşli bânisi «Ertuğrul Sa'deddin» nin bugünkü «Sa'di Tek Tiyatrosu» ndan ve bunların Evimizdeki yirmiden fazla süren temsillerinden sonra, Erzurum Halkevi, sahnesini, candan kaynaştığı kardeş «Ağrı Halkevi» nin sevgili misafirlerine verdi.

İki gece üst üste, sahnede bir kıymet ve bir isti'dat olduklarını beraberce ve gerçekce haykıran bu gençler, muvaffakiyetle konuşturdukları eserlerde, bizlere yalnız beklenilmeyen bir başarı göstermekle kalmadılar; Doğunun en uzak bir yerinde her türlü teknik vasıtalarından mahrum, tekat biraz işlenildiği takdirde parlak bir değer olarak ortaya çıkacak, yurt toprağında saklı ve gizli nice cevherler olduğunu da bilfiil ispat ettiler.

Gençler çalışmalarında, büyük cesâret ve atılganlıkta göstermişlerdi. Eserin birini, manzûm seçmişler. Halbuki acı ve gerçek bir târih hâtırası olarak söylüyorum; Yakın zamana kadar «Edebî heyet» le idare olunan «Darülbcdâyi -i- Osmanî» de bile, Devrin kendi deyimi ile söyliyelim; «Kaa-bil -i- tashin değildir.» Damgası ile, ya'nî oynanması, sahneye konulması imkânsızdır. denilerek, ortadan kaldırılıp bir tarafa atılanlar arasında, Büyük

HÂMİD'in manzûm piyesleri bile vardır. Tiyatromuza, «Shakespeare» i tanıtan rahmetli dostun «Otello Kâmil Rızâ», «Moliere» in yegâne mümessili «Büyük Behzâd» gibi bizde «Meşrûtiyet» başlarından şimdiye kadar, Bûrhâ-neddin Tepsî'den başka bu yükün altına giren olmadı.

Zaten sahne işleriyle yakından uğraşan, yahut kendini bir def'a olsun bu işte deneyen, çok iyi bilir ve pek âlâ itirâf ederki; «Nazım» dılı, (ölçülü konuşma) sahnede, hakikaten çok ağır, yorucu ve usandırıcı bir iştir. Çekilmez külfeti vardır. Hattâ bana sorarsanız; aktör'un kendi şahsî istidâdını bile körleştirir. Çünkü temâmen ölçüye ve kalıba bağlı kalmıya mahkûmdur. Esere kendinden bir şey koyamamak zorundadır. «Kendini gösterme san'atı» olan sahnede, ve buna benzer temsil işlerinde, suflör'e bağlı, müellife esir, Rejisör'e mahkûm olan bir aktör, muhakkakki âcizdir. Ve mutlaka kabûl etmeliyiz ki bir papağandan ve bir gramofon plağından farksızdır.

Bütün bu zorluğa ve koparılması suç gibi sayılan bu görenek bağlarına rağmen dilde ve temsilde, umulmayan bir başarı gösteren bu amatör fekat içli ve ateşli gençleri, hazla, iftiharla ve derin takdir duyguları ile seyrederken; hâtırıma, tiyatroya sevgi ve ilgi göstermesinden babasının evinden koğduğu Meşrutiyet'in zavallı, mahcûp ve pısırik çocuğu ile, üzerinde kötü zanlar uyandıran eski âile kızı geldi.

Görüş ve düşünüş geriliğinden,

arayerde açılan bu muazzam uçurumun, derin ve hudutsuz manasını, insan bu çocukları gördükten sonra daha iyi anlıyor.

Esaslı bir sahne terbiyesi görmele-rine, - ne yazıkki şimdilik imkân vere-mediğimiz - bu çocuklar, metotlu bir çalışma altında yetiştirilmiş olsalar; Bugün için yalnız kendi istidatları ile başbaşa bırakılmış olan bu gençler, kimbilir bize, neler ve neler vaad et-meyecekler.. Kâbül edelim ve hiç de unutmayalımki bol ışıklı, muhteşem dekorlu, ve sayısız kostümlü modern sahnelerde, göz kamaştıran teşkilât ve tahsisât altında, en bodur kabiliyet bi-le, «Dev» görünür. Hüner, «Husran» da «Umran» ve «Ruçhan» yaratmaktır. Yokluktan varlık çıkartmak işte buna derler. Bunun için bu yüksek hasletin, yalnız Türk kanına, şark çocuğuna ve hattâ yalnız Anadolu delikanlısına mahûs ve münhasir bir cevher, bir «hasîsa» olduğunu, bizzat ortaya koyan «Ağrı» Halkevi gençleri, ne yünden ve ne bakımdan alkışlansa hakikaten gerektir ve gerçektir.

Ağrı'nın palabıyıklı Dadaşları ile, - Vecd içinde - «BAR» çeken ve içme-den sarhoş olan bu çocukların hepsini, candan ve gönülden tebrik etmek, bizim sâdece millî dâ'vamız değil, zevkimiz ve hakkımızdır.

Bununla beraber târihin «Türk A-kınları»na benzetdikleri «Akın» destâ-nında bilhassa göze çarpan «İstemihan» rolündeki öğretmen «İhsan»la, «Vedat Urfi»nin bilen ve duyan bir yakınlıkla yazdığı bir âile hâilesi olan «Beyaz Baykuş»da, önceden sahnemizde çalış-mış «Hatice Vîdan», cidden göz alan bir kıymet ve kudret olduklarını, hay-kırarak gösterdiler.

Bu iki çocuğu, başarının başına al-mayı unutmamalıyız.

İki Halkevi arasında bu unutulmaz kardeş hâtırasının, olgun ve dolgun mânasını derinleştirmekte kuvvetli âmil

olduğunu gösteren değerli, bilgili çok da insan ruhlu bir arkadaş olan Baş-kanları Karaköse Veteriner Müdürü «Se-lim Yatağa»nın (*) hakikaten büyük ve devamlı emeğini görmekdeyiz. Ken-disi bu bakımdan ayrıca takdir ve tebrik'e; bilhassa derin bir tevazû ve ferağat hazzı içinde çalışması ve ele-man yetiştirmesi yönünden de gerçekte örnek tutulmağa değer. Hele ilk temsil akşamı sahnemizde konuşurken ERZURUM'un Doğudaki yerini belir-ten şu sözlerini, bir hakikatın güzel ifadesi şeklinde almayı da, bir borç bilirim:

— «Her karış toprağında çürümüş şehit kemiği, kurumuş şehit kanı bulu-nan kahramanlar diyarı ERZURUM Doğu illerimizin kültürel ve sosyal gelişmesine de önderlik eden ilham kaynağıdır.

Her yıl artan bir hızla feyizlerini, bu kaynakdan komşularına dağıttığını görmekte gurur duyuyoruz..»

Fakat yazımı hep de müsbet tenkide hasretmiş olmamak için kendilerinin insaf ve inceliğine güvenerek şu küçük ilâ-veyi yapmadan geçemeyeceğim.

«Akın»ın gürleyen kahraman sesi ve «Baykuş»un tüyler ürperten müthiş çığlığı karşısında pek yavan ve züğürt-ce kalan «Züğürtler» yerine, daha ma-nalı ve çekici bir «Komedi» seçmiş ol-salardı, kendilerini boşa harcamış ol-maktan kurtarırlardı.

Sonuç itibâriyle genel ve özel ba-kımdan şu samimî duyguyu taşımak-tayız.

ERZURUM'un edîb ve mütefekkir çocuğu, pek geçerli, fâzıl dostum SIT-KI DURSUNOĞLU'nun «İntâ-ı Hakk» kabilinden çok haklı ve yürekten söy-ledikleri gibi;

— «Biz, ne yazıkki yalnız yerin altındaki işlenmemiş [madenleri değil üstündeki değerleri de bilmiyoruz.

(*) Şimdi Zonguldak Vilâyeti Veteriner Müdü-rüdür.

“Pasinler Halkevi,, nin çeşitli çalışmaları

VE

“İBRAHİM HAKKI,, Gecesi

— Erzurum Halkevi Kültür Dergisine, saygılarımla —

«Hasankalesi» muhabiri «Hasankalesi Halkev» inde öğretmen :

Yazan : Salâhaddîn Ortaç

Büyük emek ve gayretlerle Par-timizin meydana getirdiği Ha-sankale Halkevi kurağı 1/Ocak/946 gününden itibaren yeni teşkilâtıyla fa-liyete geçmiş bulunuyor. Pasinler Halk evi İlçemizin en güzel yerinde kurul-muş her nereden baksam bir mefkûre duygusu seziyor, ruhumda bir heyecan hissediyorum. Yorulmayan, azimkâr her alanda İlçemize faydalı olmuş Millî Eğitim memuru Sait Cordan'ın başkan-lığında Hasankaleli gençlerle organize edilen yönetim kurulu, aynen burayı bir yuvaya çevirmişler, nezaman gir-sem bir canlılık görüyür, günden güne kaynaşmanın çoğaldığını hissediyorum. Bu tarihe kadar neler oldu:

Saymakla bitmez yalnız kendimizi teselli için biraz bahsedeyim. Pasinli gençler sehnede temsile koşmak, Spor yolunu tutmak istidatlarını genişletmek için can atıyorlar. Her pazar gecesi Millî oyunlarla bezenmiş, Millî türkû-lerle süslenmiş Halk geceleri oluyor. Gün geçtikçe güzel geceler daha gü-zelleşiyor, her gecenin pazar olmasını istiyoruz. Salon hınca hınç doluyor. Hasankaleliler yer bulamadıklarından meyûs bir şekilde geri dönmek zorunda kalıyorlar. Bazen hatırıma geliyor şu duvarları itsek acaba genişletemezmiyiz. Çok çalışkan ve genç muhiti eline alan Sayın Kaymakam Selahaddin Gör-bil'in yüksek görüş ve irşatlariyle müs-bet yola doğru adımlarını atan yöne-tim kurulu aynı zamanda aydınlarıda

kendine çekmiş ilçemizin en ileri aydın-larına haftanın iki gününde Sağlık, Hu-kuk, Dil, Edebiyat köycülük alanında konferanslar verdiriyor. Cidden yakın ve sıcak ilgi topluyor her defasında kala-balık bir kitle görülüyor. Halkevi tem-sil kolunu takip eden ilk okul Öğren-cileri onu takip eden Orta okul Öğ-rencileri tafafından temsiller veriliyor, o güzelim sahnede güzel dekorlar ara-sında hevesli temsil kolu gençleri gö-rülüyor, ve yarın için müjde verici ist-dalar kendini gösteriyor.

Kış mevsiminin devamı müddetince tarihi bir kudsiyet taşıyan kalenin burç-larında Spor kolunun gayretiyle ka-yakçı gençler kartallar gibi uçuyor, bizleri heyecandan heyecana sürüklü-yorlar. Şimdilik iftiharla kayt edilecek ne levnat kayakçı gençler göze iliyor Bunları saymadan geçemeyeceğim. Ni-hat Özaras, Bakı İncesu, Hüsnü, Ali Rıza, Edip Temoçin kayakçılık alanın-da büyük bir inkişaf göstermeye delil gençlerdir. Sürat müsabakalarında Er-zurum ve Kars arasında yapılan müs-a-bakada büyük bir puan elde eden Bakı İncesu mukavemette aynı puandan geri durmayan Nihat Özaras daha 17 yaş-larında delikanlılardır. İstikbalın birer kayakçı yıldızları olacaklarını umuyor-lar.

13/Mart/946 İlçemizin düşman isti-lasından kurtuluş yıl dönümü Erzurum Silah fabrikasının kadir bilir sinesinde çıkardığı bandolarını bize kadar gön-

derdiler. Bir taraftan Askerin muntazam adımlarla giçisi ve öbür yandan bandonun savaş günlerimizi hatırlatan marşları büyük bayramımıza bayramlar katıyordu. Evimizde aynı Fabrikanın gençleri tarafından temsil edilen (12 Mart kahramanları) adlı Kemal askerin yazdığı üç perdelik piyes iki gece üst üste oynadı. Bilhassa savaş ve istiklâl günlerinin terennümü olan bu eser her defasında bizleri heyecandan heyecana sürükledi. Salonu dolduran halkın nemutlu bizdeki 13 mart gibi şanlı bir günü gördük, ve o kahramanların evlatlarıyız gibi sözleri alkışlar arasından işitiliyordu.

(İBRAHİM HAKKI Gecesi)

22/Mart/1946 Cumartesi gecesi, evimizin dâima övüneceği en şerefli gecelerinden biri olduğu için ayrıca anlatılmağa değer.

ERZURUM da yetişen ilim ve fikir adamları içinde, çok önemli ve çok mümtaz bir yeri olan (18) inci yüz yılın Büyük Türk Filozofu Şâir ve Mûellifi Hasankal'alı İBRAHİM HAKKI'nın dünyaya gelişinin (243) üncü yıl dönümü münasebetiyle o gece evimizde büyük bir toplantı yapıldı..

Geceyi ilgi ile bekleyen bütün Pasinliler, salonu vaktinden çok önce doldurmuş; dış kapudan itibaren parterde dahil olduğu halde ayakta duracak yer kalmamıştı. Saat 20 de seçkin bir kalabalığın, ön safı teşkil ettiği Halkevi salonunda büyük bilginin torunlarından Asliye Hukuk Yargıcı Mehmed Veli Pasinliler, Ulu dedesinin yüksek adına tertiplenen bu ünlü gecenin mana ve mahiyetini etrafiyle belirten kısa fekat veciz bir açış söylevi ile töreni açtı.

Bundan sonra: Türk Tarih kurumu Kitabeleri tetkik ve derleme kurulu üyelerinden İstanbul Basını yazarlarından ve Erzurum Halkevi tarih ve ede-

biyat kolları komitesinden Üstad CEMÂLEDDİN SERVER, Büyük Müttefekkir İBRAHİM HAKKI'nın Hayâtı, Şahsiyeti ve eserleri üzerinde; bilhassa ilmi ve tesavvufi cephesiyle felsefi sistemi hakkında, cidden çok derin bir vukuf ile incelenmiş ve şimdiye kadar hiç bir yerde yayınlanmamış yeni ve güvenilir vesikalara dayanan pek değerli ve olgun bilgi ve belgeler sundu.

Genç Âlimin, derin bir huzur sesizliği içinde ilgi ve sevgi ile dinlenen bu geniş ve etraflı konferansını, İBRAHİM HAKKI'dan seçilen manzum parçaların inşadı ve bir kaçının da «Melodi» tarzında okunması tâkib etti...

Zaten konferansçı, büyük bir emekle hazırladığı etütlerinin özünü vesikalandırırken, örnek olarak ayırdığı parçaları, Halkevi gençlere ayrıca okuttu. ve bu çeşit ilmi konuşmalarda şimdiye kadar görülmemiş bir yenilik örneğinde, vermiş oldu. Çoğu öğretmen olan Halkevliler, ve Bayan arkadaşlar, kendi görevlerini, candan benimsemişlerdi. Eyide çalışmış olduklarından İBRAHİM HAKKI'nın eski ve klâsik dille yazılmış gazetelerini okurken hiç yadırgamadılar; ve kendilerinden umulmayan bir başarı gösterdiler. Bilhassa «Melodi» okumakda çok yanık ve sürükleyici, tatlı sesiyle büyük bir sempati uyandıran «Alvarlı Behlül Çiftci» durmadan alkışlanıyor ve dinlettiği deyişler, üst üste tekrar ettiriliyordu..

Önem ve değerini takdir ettikleri gecemizi, bizimle beraber kutlamak için Erzurumdan buraya, Hasankalasına kadar gelmeyi, gerçekten bir zevk bilen kıymet tanıır hemşehrilerimiz arasında, «Btilis» Milletvekili ve C. H. P. Erzurum Bölgesi Müfettişi, Genç Hukukcu Sayın «Muhtâr Ertan»'la, Erzurum İl İdâre Kurulu Başkanı avukat Ömer Fâzıl Olgun' da bulunuyordu.

Hasankalası ve çevresinde büyük izler bırakan, Şerefli ve unutulmaz hâ-

tırası, hâlâ dillerde dolaşan bu kutlu gecede, bize ve kadir bilir Halkımıza bir "ilim âyini" havası yaşatmış olan ve İBRAHİM HAKKI'nın büyük ve ölümsüz şahsiyetini, bütün bâriz karakterleriyle önümüze getiren sayın üstadımız CEMÂLEDDİN SERVER'e; töreni açan genç yargıç Mehmed Veli Pasinliler'e ve teşrifleriyle bizi pek sevindiren, gecemize unur veren sayın Mutâr Ertana, en derin şükranlarımızı candan sevgi ve saygılarla sunarken; yakında yapacağımız «Hasankalası Şairleri günü» için de aynı kıymetli yardımlarını, esirgememelerini, yurdun ırfan tarihi ve Halkevimiz adına kendilerinden bilhassa reca eyleriz.

Değerli edib ve târihçi CEMÂLEDDİN SERVER'in pek vâkıfâne bir sûrette, kuvvetli ve etraflı etütlerden sonra; muntazam ve devamlı bir mesâ'i neticesinde büyük bir titizlikle vücûde getirdiği bu kıymetdâr eseri, - sevinezek öğrendiğimize göre - yakında Erzurum Halkevi tarafından ayrıca kitap hâlinde basılacağı için şimdilik Veli Pasinliler'in açış söylevini, - Gecenin bir tebci hatırası olarak - vermediği, uygun ve yeterli görüyoruz;

Erzurumlu İbrahim Hakkî;

Sayın hemşehrilerim; 18 nci asırda yetişen fikir adamlarına âit târih sahifelerinden birini huzûrunuzda zevkle açıyorum. Eu sahife Pasin'nin öz malı ve hattâ kendisidir. emsâlsız tabii güzellikleri taşıyan Pasin'in sessiz bir ilk bahârında, (1115) yılında bir cümâ sabahı (İbrâhim Hakkî), ciğerlerine dolan havanın tazyikile sesini duyurmuştu.

Güle, yeşile, suya sarılan ovanın, tabii olgunlukları arasında (İbrahim Hakkî), tahsil görmüş âile muhitinde büyümeğe ve kanatlanmaya başladı.

(9) yaşında iken Hasankalesinden

gurbete çıkarak babasının yanına, "Siirt" in "tüllü" köyüne kadar gitti. Tekrar Hasankalasına geldi. Evlendi eser yazdı ve nihayet (1194) hicret yılında (76) yaşında; "tüllü"da, gurbette, doğup büyüdüğü «Hasankalesi»nin hasretini çeke çeke ıntisab ettiği ve feizlendiği şeyihi İsmâil Fakîrullâh'ın postunda, bulunduğu bir sırada vefat etti.

Kendisile dünyadan ayrılmıyan eserleri, onun, Manevi huzûrunu devâma başlattı. Her tabaka, (İbrahim Hakkî)nin zevkını kendi zevk ve telekkîleriyle birleştirerek değışen göbek nesillerine nasihat olarak miras bıraktı. tasavvufa âit şiirleri, melodileri, muheyyileden muheyyileye atladı ve asırları kucakladı; halk şâirlerinin iki telli sazlarında Esâtîrî kisvelere burûnerek hâlâ halktan dinlediğimiz efsânelerin tesekkülüne sebep oldu. Eserlerinin ma'nâ ve kıymetinden ziyâde işitilen itibârî kıymeti, halk içerisinde bilhassa kendi memleketinde, şöhet kazandı. Eserleri ma'al'ese yazıldığı üzere kaldı az okundu ve az tanındı. Esâsen bulunduğu muhit, okumaktan, ziyâde duymak ve görmekle bilmek iktidârında olan kimselerden ibâretti. İBRAHİM HAKKI'nın yaşadığı asırda, imparatorluk esâsen çökmek ve yıkılmak üzere idi. Günün mavzûları ve fikir hayatı hâdiselerin sıkleti altında bükülmüşdü. Saraydan ve İstanbul ilim âle'minden uzakta bulunun İBRAHİM HAKKI, Müttevâzî her anadolu çocuğu gibi sâdece kendi kabına çekilmiş, üzerine kapandığı kitablarının sahîfelerine gömülmüş idi. Edebiyat târihimizin kadir bilir yazarları ihmâl edilen zemânın ve kusurun, azamatinden bahs ederek toz tutmuş sahifaları teker teker çevirmeğe başlamışlardır.

İBRAHİM HAKKI'nın memleketinde, unutulmuş bir hemşehrîden bahs etmek istemiyorum. Bu gün İstanbul'da

dahî gecesi yapılmakla sevinç ve unur-
duyduğumuz İBRAHİM HAKKI'YI
kendi memleketinde ve Halkevimizde
böyle topluca anmak seâdet ve bahti-
yarlığına, kavuşmuş bulunuyoruz..

Şimdi bize, « Türk târîh kurumu »
üyelerinden kıymetli Edebiyatçı Üstât
CEMÂLEDDİN SERVER, kendi bîranşı
dâhilinde, büyük İBRAHİM HAKKI'
nın lâyetmût eserlerinden ve ilmi hayâ-
tından kıymetli vakitlerini vererek an-
latacak ve salâhiyetle inceleyecektir.

İBRAHİM HAKKI Gecesi için can-
dan ilgi gösteren, Kazamıza şeref veren
Sayın meb'us ve Parti Müfettişi Muhtâr
Beye, Kazamız nâmına şükranlarımızı
sunarız. Gecenin hazırlanmasına imkân
veren Parti mensûbu arkadaşlara
ve bilhassa Kaymakam Salâhaddin
Göribil'e çok teşekkürler eder; mü-
teâkip senelerde, dâhi bu geceyi tekrar
ettirmelerini beraberce temenni ederim..

NOT :

Fek yakında tahsisen bir İbrahim Hakkı
nüshası neşrine çalışılacağından şimdiden mal-
zeme tedarikile iştilal edilmektedir.

23 Nisan Çocuk bayramı

23 Nisan 946 Millî Egemenlik bay-
ramı olarak bize kadar ulaşan çocuk
bayramı cidden çocuklar için en büyük
bayram oluyor, bir aydan fazla bir
müddet Halkevinin, Millî Eğitimin,
Çocuk Esirgeme kurumunun, sayın
Hasankalelilerin hayır severlikleriyle
giydirilen 110 erkek ve kız çocuk ne
kadar sevinçli, onların olduğu kadar bizim
sevincimiz, daha fazla hayır seven ve
kahraman Hasankalelilere bayramın
coşkunluğu içerisinde bir göz atıyorum.
Hüseyin Karayel ve kardeşleri 56 ço-
cuk giydirdiler, her sene için bu ha-
yırhahlıkları devam etmektedir. Genç-
lerden askerliğini yeni yapmış A.
Kadir Yüce 50 lira, Samet Dadaş 50
lira, Mehmet Mindivanlı 50 lira, Ahmet
Boybeyi 50 lira, Sıtkı Eroğlu 30 lira,
Mustafa Yüksel 20 lira, Mustafa Kılıç
20 lira, Dursun Önder 30 lira, Ezelhan

Ulupınar 20 lira diğer Hasankaleliler
bu hayırlı işe kudretleri nisbetinde
yardımda bulunmuşlardır. Çocuk Esir-
geme kurumu da 450 lira yardımda
bulunmuştur. Giydirilen bu çocuklar
Halkevi ve okul yuvasına ısınıyor,
halk bu ocağın kutsiyetini daha çok
anlıyor, Halkevinde dört aydanberi
devam eden bir de kadınlar Biçki-Dikiş
kursu açılmıştır. Bu kursa 30 kadın
devam etmektedir. Kurs müddeti 9
aydır. Bu kursu organize eden Bingöl
Millî Eğitim memuru İhsan Altay eşi
Nezaket Altaya derin başarılar diler,
himmetli çalışmalarına çok teşekkürler
ederiz. Bu kutsal gaye uğrunda yorul-
madan azimle çalışan kol başkanları
Hasankaleli gençleri candan tebrik
eder daha çok verimli olmalarına
umarım her türlü yardım ve çalış-
maktan geri durmayan Parti Başkanı
İlhami Aras'a, Belediye Başkanı Abdül-
cebbar Pasine saygı dolu teşekkürleri-
mizi sunarız; kahramanlar diyarının
mekûre kurağı bu yuvayı, canlı gör-
mek ve faaliyetini derinleştirmek en
büyük borcumuzdur..

Yara dediyim koşma

Sıtkı Dursunoğluna saygılarımla..

Gece gözlerime girmiyor uyku
Gördü vefasız yar çek dedi gitti.
Yandım bu ateşe bir su serp bir su
Palandökenden kar çek dedi gitti

Yar için öldüğüm yar yok elimde
Güldür istediğim har yok elimde
Alış verişteyim kâr yok elimde
Düşman gibi zarar çek dedi gitti.

Erzurum başıma dar oldu benim
Yaramı artıran yar oldu benim
Zâkır yuvam başıma târ oldu benim
Gezde diyâr, diyâr çek dedi gitti.

2/6/946

Zâkir Tepeler

İNÖNÜ'ye

Son Doğu gezisi münasebetiyle

İsmi yine ümmetleşiyor bir zaferinle
Tekrar geliyorsun İnönünden neferinle.

Milyonla başın, sanki dirilmiş de ümidi
Bir devri yıkıp yepyeni bir devrine girdi.

Yurumdaki her merhale her kamle senindir
Hür gövdeli hür başlı bu toprak eserindir.

Bir ay gibi arkanda yanan meş'alesiyle
minnetleşerek göğsünün üstünde sesiyle.

Sensin diye bir haz yaşıyor hatıralarda
Sendin o halâs yüzlü ümit Dumlupınarda.

Milyonla sesin kütleleşen bir nefesinle
Geçtin o alev başlı zafer abidesiyle,

Serhadlerin üstünde kurulmuş - yere - çıktın
Sen vak'aların nasiyesinden de açtın

Sendin o şuur felsefesinden dökülen hız
Sensin şu hilâl yurdunun üstündeki yıldız.

Sendin o büyük fecri yakan en karagünde
Sensin yaşayan hatıra hâlâ İnönünde.

İsmi gibi destanlaşıyorken O büyük el
Sensin şu hamaset dolu topraktaki heykel

Milyonla başın secdesi tutmuş ta yakandan
Milyonla şehit kalbinin üstündeki kandan

Bayraklaşarak sanki Sakaryayla beraber
Sensin şu asil Tarihe taliî yazan er.

Cemil Câhit Kotan

Zarurî bir konuşma

Yazan : Sıtkı Darsunoğlu

Vilâyetin resmî gazetesinde ara sıra B. Erk imzalı yazılar çıkar ve ekserisi mazideki kıymetlerden birini etüde çalışır.

6 Haziran 1946 tarihli nüshada da aynı imzayı taşıyan ve «Erzurum tarihi» müellifi değerli hemşerimiz merhum Abdurrahim Şerif Beyguyu tahlile çalışan bir yazı daha çıktı.

Önceden diyelim ki; hayatı, vesikalar toplamakla geçen ve hakikatleri araştırırken bin türlü kayıt ve kuyuttan geçiren rahmetli Abdurrahim bir «bais» e tekrar uğrayıpta kendi hakkında bu kadar azadei kuyut tetkiki görseydi, bu nevi yazılarda aranması icabeden titizce takyidi görememekten müteessiren bir daha öldü ve biz onun dostları, hemşerileri o acıyı bir daha tatmış olurduk.

Dilindeki «hafif rekâket» ten başlayarak Erzurum idadisindeki tahsilini müteakip maarif müesseselerinde yaptığı hizmetlere, «Albayrak» gazetesi ile «Muallimler birliği» ve «Ata Yolu» mecmualarının başına geçtiği iddiasına kadar indi ve hiç bir asıl ve esasa dayanmayan hükümleri görünce hem sayın yazara hakikati öğretmek, hem de yarım, öbür gün ve belki yıllar ve asırlar sonra «Ahlât kitabeleri» müellifini tanımak isteyen bir araştırmacıyı, bu nevi yazıların delaletinden kurtarmak emeliyle, merhumun hayatını çok yakından bilen bir arkadaşı sıfatıyla bu zarurî izahatı vermeğe mecbur kaldık.

1 — Beygu, Erzurum idadisinin beşinci sınıfından ayrılmış ve ilk me-

muriyet olarak sayın yazarın başına geçtiğini söylediği «Albayrak» gazetesinde mürettip olmuştur. Halen Vilâyet Matbaasında çalışan benim de, rahmetli Abdurrahimin de idadi arkadaşımız olan Nurettin Eğemen o tarihte kendisile beraber çalışmıştır.

2 — Bütün memleket basını arasında hususî ve mühim bir tarihi olan «Albayrak» ın iki neşir safhası ve binnetice iki hizmet zamanı vardır. Biri, birinci umumî hatıpten önce, diğeri yani asıl büyük hizmet safhası millî mücadelenin devamı müddetindedir. «Salim Polat» ın mesuliyeti altında neşir hayatına başlıyan «Albayrak» bilâhare «Süleyman Necati» ye intikal etmiş ve tatili neşriyat ettiği güne kadar onun maddî ve manevî otoritesi altında kalmıştır ve maalesef Beygunun bir tek yazısı bile «Albayrak» gazetesinde intişar etmemiştir.

3 — Merhumun öğretmenliği işine gelince, onu da fırsat düşmüşken - belki ileride hakikî araştırmacılara yardım olur diye - safha safha yazayım;

Albayrak gazetesindeki mürettepliğini müteakip girdiği «Konya Muallim Mekteb» inden mezun olduğu 1332 yılında «Erbaa» ya 1333 te Kayserinin «Efkere» nahiyesine 1335 te Konyanın Kızılviran köyüne ve Çomra nahiyesine ve yine aynı senenin sonunda «Erzurum sultanisi kısmı iptidaisi muallimleri» ne 1339 da «Bitlis lisesi kısmı iptidaisi başmuallimliğine» ve orada verdiği orta tedrisat hocalığı imtihanile aynı lisenin tarih - coğrafya öğretmen-

liğine, 1340 da Gümüşhane orta okul öğretmenliğine 1929 da Erzurum erkek muallim mektebi tarih - coğrafya hocalığına tayin edilmiş ve Erzurumda (8) sene kaldıktan sonra 1937 de Trabzon lisesine naklolunmuş ise de 1938 de kendi talebi üzerine tekrar Erzurum lisesine iade edilmiş ve ölümünü intaç eden hastalık başlayınca da doktorların tavsiyesi üzerine 1943 Eylülünde Eskişehirde nakledilmiş, senelerdenberi hazırlamakta olduğu «Erzurum tarihi» nin ikinci cildini neşredemeden orada 1944 yılında rahmeti rahmana intikal etmiştir.

İkinci cilde ait malzemenin tertip ve tasnifile neşri işi, Dil - Tarih Fakültesini bitirmek üzere olan sevgili kızları Leman ve Türkândan beklenmektedir.

4 — Sayın muharririn yine başına geçtiğini söylediği «Muallimler birliği» mecmuasile de merhumun alâkası olmuştur. Bu derginin (12) nüsha kadar olan neşriyatını idare eden ve mesul müdürlüğünü yapan o zamanki «Albayrak» ilk mektebinin başmuallimi olan «Müştak Sıtkı» dır.

5 — «Atayolu» mecmuasına gelince, Erzurum Halkevi tarafından Bahadır Dülger'in mes'uliyeti altında yayınlanan bu mecmuada da ancak merhumun bir tek makalesi vardır.

Gönül isterdiki; değerli müverrihin bu sayılan gazete ve mecmuaların her nüshasında bir tarihi tetkiki bulunsaydı.. Fakat ne yapalım ki, bizim bu temennimizle muharririn o iddiası, hakikatın yaman şamarile makûs bir telli göstermektedir.

Makalesini :

«Üstadın hemşehrîsi olduğunu tahmin ettiğim Erzurum Halkevi Başkanı ve mensubeyni hiç değilse onun ölümünün yıldönümü münasebetile hatırasını anmak maksadile bir toplantı tertip ettirerek hayat ve eserleri anlatıl-

saydı aziz üstadı hemşerilik namına bir kadirşinaslık yapmış olurlardı» diye sonuçlayan, ve:

«O mahiler ki derya içredir deryayı bilmezler» mısraının temremile evimizin divarlarını aşındırmak isteyen yazara desek ki:

Sayın Bay!.. ihtiyatla ifade edilmesi icap edenleri katiyetle söyleyüp tenakusuna düşerken her halde tek doğru haber vermemek azmîle olacak ki, kesin olarak söylenmesi icap edeni de «tahmini» kaydile «sahv ve galece» atmışsın. Ne olur, bunların yerlerini ve rollerini değiştirip matlube mutabakat ve hakikata muvafakatı buyursaydın?!

Bizi, bir «Müverrih Beygu» günü yaptırmaya teşvik ettiğin için sana teşekkür ederiz.

Fakat tetkikinizi lütfen biraz daha tâmik buyurarak Eskişehirde bu günlerde inşası hitame ermek üzere olan merhume ait ve hizmetine layık mezarın da «Halkevi» nin delaletile yapılmakta olduğunu haber vererek okuyucularını memnun etmeli değilmi idin?

Tenkrit ve etüt konularında en büyük vasıflardan biri olan tarafsızlık bunu icap etmez mi idi?

Madem ki, merhumla bu kadar ilgili görünmenize rağmen tetkik buyurmak külfetine girmemişsiniz. Öyle ise biz haber verelim ki, yukarıda kaydettiğimiz veçhile Halkevimizin delâleti ve merhumun arkadaşlarile kadirşinas Lise öğrencilerinin yaptıkları para yardımıyla ve Eskişehirde yine merhumun eski değerli talebelerinden yüksek mühendis Kemâl Lise riyaziye öğretmeni Reşat ve Enstitü müdürü Şükrâden mürekkep üç kişilik bir komitenin himmet ve gayretleriyle inşa edilmekte olan mezar bitmek üzredir.

Maamafih, bir taraftan da bu tetkiki yapmamış olmanızı şükranla karşılıyoruz. Çünkü; bu haberin de hakiki şekli,

Kimbilirchamei sahhar»ınızda ne muharref
şekle girmiş olur ve mudekkikane ma-
kalenizde hakikatı arayanlar merhu-
mun mezarını da bulamaz olurlardı.

«Bu zaruri konuşma» miza son ve-
rirken müsaade buyurulursa bir mis-
rain kelimelerinden örülü «târiz kesek»-

inizi [*] aynı mısraın şeklini bir parça
değiştirerek size iade edelim:

«O mahiler ki derya taşradır der-
yayı söylerler»

[*] Kesek: Erzurumda taşlaşmış toprak
parçasına denir.

ERZURUM

— Aziz Dadaş Cevad Dursunoğlu'ya —

Herkes başka türlü öğer yurdunu ;
Bence şu (ERZURUM), cihana eşit!
Kim bilmez Doğu'nun o mert (Kurdunu)
Etvarı bir çeşit, nazı birçeşit!

Her yiğit gönlünde, bir arslan yatar !
Dadaşsa, yurdunu başında tutar!
Yurdum efil- efil burnumda tütür.
Ozanı bir çeşit, sazı bir çeşit . . .

Ben; ne bağ öğerim; ne de dağ, dere!
Vurgunum dadaşa . . O eşsiz ere . .
Benzer mi arslan yurt, başka bir yere?
Yaylası bir çeşit, düzü bir çeşit ! . .

Çevresi (dört kapu) , ortası kal'a . .
Ancak Türk olan kuş, konar bu dala!
İçte çelik iman, ellerde pala ;
«Şüheda» bir çeşit «Gazi» bir çeşit ! ,

«Topdağ», «Aziziye»: hep sıra - sıra
Dizilmiş, bekliyor nöbete sıra ! . .
Coştumu, bir anı, sığmaz asıra . .
Kuvveti bir çeşit, hızı bir çeşit ! , ,

«Palandöken), yurdun şeref dağıdır.
Şehitler otağı, şan kaynağıdır!
Dostuna: hâs nimet, yâda ağudur:
Ekmeği bir çeşit, tuzu bir çeşit!.,

(63) şehirin başıdır, başı !
Dillerde destandır levend Dadaşı,
Tarihle bir gider: Bu ilin yaşı :
«İstikbal» bir çeşit, «mâzi» bir çeşit . .

(Sultan Seki) , (Dumlu), (Araplar düzü)?
(Çürüklük), (Toptabya) ve! (Maksûd Gazi) ,
(Kutğal) ın kûmbeti, YUNUS'un sazı,
(Boğaz) ı, (Akdağ) ı, (Gez) i bir çeşit!

Şehit ruhlariyle süslü her yanı.
Her yeri: Mefahir şeref destanı !
Ceddinden hatıra kalan pâk kanı,
Kalkanı, mızrağı, gürz'ü bir çeşit !

Derneği (Şölen) dir, soyu: (Şaman) dır.
Bu (BOZ KURD) Dadaşım, hâyli yamandır!
Düzde,, köpük köpük, dağda dumandır.
Kaynağı bir çeşit, izi bir çeşit.

Küffarı yerlere seren bu ilin,
Yapısız zafere eren bu ilin,
(ATA) ya ilk eli veren bu ilin
Elemi bir çeşit, hazzı bir çeşit.,

Bir kerre bu ile, kahraman dendi!
Ne gezer benzeri, eşi, menendi !..
Sarsılmaz gücile her zoru yendi !
Dumanı bir çeşit, tuzu bir çeşit . . .

Tarihin, apansız kopan selidir.
Türkün çelik gücü, Hakkın dilidir !
Bu il, şeref, şöhret, vakar ilidir,
Kızanı bir çeşit, kızı bir çeşit . . .

RIZA ÜMİT

Şerif Soylu

Erzurumun en az elli sene hafızalarda «Doktor Şerif Bey» adı ve şöhretile yadedilen bir hemşehrisi vardı. Murtelif sınıf halk arasında tanınan, sevilen ve hürmet edilen bu hemşehrimizi 1946 nın içinde İstanbulda kaybetmiş olduk.

Elli beş sene önce «Tıbbiye» den en iyi derece ile çıkıp bir müddet «Doktor Nafiz Paşa» va asistanlık yaptıktan ve staj için gönderildiği Pariste üç sene kaldıktan sonra «1896» da Erzurum merkez tabipliğine gelen merhum, şehrimizin köklü ve soylu ailelerinden «Cennetzade» lere intisap etmiş ve bu sihiyet onu tamamen Erzuruma mal etmiştir. Kastamoni sihat müdürlüğünde, Şam «Tıbbiye» müdürlüğünde geçen ve hepsi ancak beş seneyi dolduran bir müddeti istisna edersek merhumun bütün ömrü aramızda geçmiş, şehrimizin hemen her hastası ile alakalandığı gibi, her şahe ile de dostluk tesis etmiş kâmil bir insandı.

Teessürname

*Gitti dünyadan azizim, muhterem doktor Şerif
Misli yok bir zat idi aklü edeple tam afif*

*İlmi tıpta kudretile müştehir üstad idi.
İçtimaiyatta ahlâkan, kemalen çok zarif*

*Veçhi pakinde necabet, fitratında feyzi hak
Aşikâre görünen san bir melekti ol nazif*

*Ana olsun mağfiret, oğlu Ziyaya mesedet
Lûtfen İhsan eylesin ol hazreti Rabbüllâtif*

*Rahletine tarih olsun şu rakamlar «Salihâ»
1 / 9 / 4 / 6 da öldü güzel soylu Şerif*

Son memuriyeti olan Erzurum sihiye müdürlüğünde uzun seneler hizmet ettikten sonra tekaüd edilen Şerif Soylu bir aralık kaderin çok ağır bir çilesine de uğrayarak hukuk tahsili yapmakta olan büyük oğlunu kaybetmiş ve bu ölümden aldığı hazin yarayı mezarına kadar götürmüştür. «Rıza» nın ölümü yalnız onu sarsan bir felâket değil, bütün şehri saran bir hüzün olmuştur. Erzurum, Rızanın şahsiyetinde ve istikbaliinde hakikî bir evlat ve hakikî bir değer kaybettiğine halâ inanır. Değerli hemşehrimiz Doktor Şerif Soylu merhumun yakın dostu ve bizim de kıymetli üstadımız «Mehmet Salih Yeşiloğlu» nun «Teessürname» ile başlığında yazdığı ölüm tarihini bu vesile sahifelerimize geçirmeği bir vazife sayıyoruz.

Tanrıdan sayın refikalarına ve bizim için ayrı bir kıymet olan küçük oğlu sevgili Ziyaya uzun ömürler dileriz.

OLAYLAR :

İnönü misafirimizken

Mayıs ayında doğu illerine seyahat buyuran sayın Cumhur Başkanımız iki günlerini de şehrimizde geçirmiş ve bu müddet içerisinde Halkevinde yaptıkları bir konuşma ile iç ve dış siyasetimiz hakkıddâ beyanatta bulunmuşlardır.

Bilhassa evimizi şereflendirirlerken toplanan büyük halk cemaatına yaptıkları hitabede şehrimiz halkını bir daha kendilerine bağlayan ve ilimiz için büyük vaatler taşıyan iltifatlarda bulunmuşlardır;

El yazılarıyla yazarak evimize armağan buyurdıkları ve evimizinde «kıymetli hatıralar köşesi» n de savgı ile sakladığı bu hitabeyi aşağıda aynen yayınlamakla büyük bir haz ve gurur duymakdayız

« Erzurumlular,

İki gündenberi misafirinizim. Bana gösterdiğiniz iyi, muhabbetli kabul için size çok teşekkür ederim. Erzurumu bu sefer daha iyi gördüm. Buranın memleketinizde en mamur, en zengin köşelerden biri olması bizim aziz emelimizdir. Erzurumun güzellikleri meydana çıkmaya başlamıştır.

İleride bütün memleketin hasretle bir daha olsun görmeğe hevesleneceği bir yer olacaktır.

Sizi her zaman vatanın sağlam direklerinden biri saydım. Dün seçim işlerinizi yakından gördüm. Dün gibi yakında olacak

büyük seçimde de vazife yapmakta yarış etmenizi isterim. Millet kendi iradesini, kaderine yakından ilgi göstermek sayesinde halk idaresini geliştirebilir, feyizlendirebilir.

Erzurumun anlayışını, kavrayışını ıftiharla takip ettim. Sağ olunuz, var olunuz sevgili Erzurumlular «Sevgilerim ve iyi dileklerim sizindir ve daima sizinle olacaktır .»

Yeni bir eser

Millî Mücadele safhasını muhtelif görüşler, muhtelif vesikalarla mülâhaza eden eserlere, son ayın matbuaları içinde bir yenisi daha iltihak etmiş oldu.

«Millî Mücadelede Erzurum» adını ve Cevat Dursunoğlu imzasını taşıyan bu eser, o günlerin dikkate değer hatıralarını, mahzutatını ihtiva ettiği gibi, haiz olduğu vesikalar itibarile de ayrı kıymet taşımakta ve bilhassa muharirinin, o günlerin vekaiinde adı, kararlarında imzası geçmiş salâhiyetlerden biri olması, esere mutlak bir sihat izafe etmektedir.

Millet ihtilâlinin Erzurumda cereyan etmiş olan ilk safhatını aydınlatmış olması dolayisile de yarının millî tarihini yazacak olanlara çok sağlam bir mahaz vazifesini görecektir.

Evimize yapılan bağışlar

Erzurumun değerli ve aydın evlâtlarından olup bu sene işini ve ailesini şehrimize nakleden emekli kurmay Binbaşı ve halen avukat Yusuf Kemal Kutluata, Evimize bin cilt tutan kütüphanesile, muhtelif zamanlara ve muhtelif milletlere ait kıymetli para koleksiyonunu ve bir de aşağıda aynen neşrettiğimiz mektubile bildirilen teleskobunu bağışlamışlardır.

Halkevimize bağlılığı ile esasen bizi kendilerine minnetli eden sayın hemşerimize Dergimizde bu bağışlarından dolayı açık teşekkürde bulunmayı borç saydık.

Mektup sureti

Sevgili yurdumuz olan şerefli Erzurum için en ılık ve feyizli bir kültürsarayı olan Halkevimize, canımdan ziyade sevdiğim Erzurumun benim gibi binlerce evlâdına dağıttığı feyizlere karşı şükran borcumu yerine getirmek emelile kendi malım olan bir adet Teleskopu kemali şerefle hediye ve hibe ediyorum.

Kabulâ.

Avukat

Yusuf Kemal Kutluata

Bir düzeltme

Değerli mütetebbi arkadaşımız Cemaleddin Server'in geçen nushamızda neşrettiği Şair «Ketenci zade» etüdü hakkında, Erzurumun mümtaz evladı Salih Yeşiloğlundan bir kaç tavzih

"Beygu,"nun mezarı

Evimizin teşebbüsile «Erzurum Tarihi» müellifi rahmetli Abdurrahim Şerif Beygunun Eskişehirdeki mezarı merhumun hizmetine lâyük bir şekilde inşa edilmektedir.

Bu borcun ödenmesinde yardımlarını esirgemiyen Erzurum Lisesi talebelerine, merhumun eski arkadaşlarına, Profesör Fındıkoğluna ve Eskişehirde bu işi yakından takip eden yüksek mühendis Kemal Ugul'la, arkadaşlarına teşekkür ederiz.

cümlesini havi bir mektup aldık..

Yapılan bu kıymetli etüdü sağlamak bakımından salahi yetli bir şahadet halinde bulduğumuz kısımları, - bu irşade pek müteşekkîr kalan Cemaleddin Serverle beraber kendilerine uzun ömürler dileyerek aynen neşrediyoruz:

«Derğinizde, «Ketenci zade» nin hayatından bahsedilirken aslen Erzurumlu olmadığı kaydine rastladım. Bu yanlıştır

Ketenci zadenin babası her sene ilk baharda Rizeden Erzurum'a satmak, için Ketenci bezi getirmiş. Bir gelişinde de Erzurumda evlenmiş, Ketenci zade denilen Hafız Rüştü merhum Erzurum'da dünyaya gelmiş, yedi sene kadar validesile Ali paşa mahallesinde oturmuş, bu yaşda babası onu Rizeye götürmüş, on iki yaşında iken tekrar Erzurum'a getirmiş.. Bu zat Ali paşa camii imamı «Küçük Hafız» dan Kuran, Eskici zadenin hüsnühat, Mahuralı Ali hocadan arabiyat okumuş, Tortumlu Feyzullah efendiden, Mirinigâriden, en sonundada Bitlisli Şeyh Mehmet Küfreviden inabe ve hilafetname almış edip, şair, lâtif, rintmeşrep bir zat olup hicri 1334 de Erzurum'da vefat etmiş bir Erzurum evladıdır.»

Sanat mükâfatı müsabakası

Cumhuriyet Halk Partisinin 1947 yılı sanat mükâfatı piyes müsabakası açılmıştır. Bu müsabakaya ait ilânla şartname aşağıya alınmıştır :

1) C. H. P. Genel Sekreterliğince bir piyes müsabakası açılmıştır.

2) Bu müsabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabul edilecektir.

3) Müsabakada birinci gelene 3000, ikinci gelene 2000, ve üçüncü gelene 1000 lira mükâfat verilecektir.

4) Bu müsabakaya katılma şartnameleri C. H. P. Genel Sekreterliğinden ve bütün Halkevi Başkanlıklarından alınabilir.

1947 yılı C. H. P. Sanat Mükâfatı Piyas Müsabakasına katılma Şartları

1 = C. H. P. Sanat Mükâfatı Piyas Müsabakalarına katılmak isteyen piyes yazılarının eserlerini 1947 yılı Ocak ayının 15 ine kadar Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine vermiş olmaları veya bu eserleri bu tarihe kadar teahhütlü olarak postayla göndermiş bulunmaları şarttır.

2 — Eserler eğer basılmış deyilse kâğıdın yalnız bir yüzüne yazılmış olmalı ve iki nüsha olarak gönderilmelidir.

3 — Musabakaya 1940 yılından sonra yazılmış ve basılmış veya basılmamış, oynanmış veya oynanmamış yalnız telif eserler kabul edilecektir.

4 — Gönderilen eserlere rumuz konmayacak, sahiplerinin açık isim ve adresleri bulunacaktır.

5 — Müsabakada birinci gelene 3000, ikinci gelene 2000, ve üçüncü geleneye 1000 lira mükâfat verilecektir

6 — Eserleri tetkik edecek olan jüri heyeti, C. H. P. Genel Sekreterliğinin müracaat üzerine İstanbul Üni-

versitesi, Ankara Dil tarih ve Coğrafya Fakültesi, Devlet Konservatuarı ve İstanbul Şehir Tiyatrosundan seçilecek 3 er zat ile C. H. P. Genel Sekreterliği tarafından bu alanda tanınmış şahsiyetler arasından doğrudan doğruya seçilecek 3 zattan müteşekkîl olacaktır.

7 — Müsabaka neticesi 23 Şubat 1947 pazar günü ilân edilecektir.

8 — Müsabakada derece kazanan eserleri bastırmak Halkevlerinde ve Halk odalarında temsil ettirmek hakkı C. H. P. Genel Sekreterliğine ait olacaktır. Yazarı isterse eserini Halkevi dışında temsil ettirilebilir.

MİLLÎ EĞİTİM HABERLERİ:

Son yıllarda ciddi ve çok ümitli gelişme gösteren İlimiz Maar müesseseleri son bir ay içinde bazı törenler yaptı ve sergiler açtı.

Bu meyanda lise, Erzurum Mülkî idadisinin açılış tarihi olan 1305 Hazeranın ikinci gününü "yıldönümü" olarak kabul etmiş ve o gün ilk olarak yaptığı törenle kutlamıştır.

Erzurum idadisinin en eski mezunları olup bugün hayatta bulunan üç hemşerimizden sayın hocamız Mustafa, Gençel ve Ahmet Kobalın da iştirâk ettikleri bu törene Erzurumda bulunan eski, yeni bütün mezunlar ile şehrimizin büyükleri davet edilmiş müsahebeleri, yemeyi, ve anılan hatıralarile güzel bir gün geçirilmiştir.

Çok yerinde bir törenin temelini atmakla bu güzel günün ilk kurucusu olan değerli Müdür Ali Yalkına teşekkür ederiz.

Yine Haziran içinde bir diploma töreni hazırlayan Ticaret okulu; daktilo ve istenografi kursundan mezun ettiği talebelerine birçok davetli huzurunda diplomaları dağıtılmış ve değerli Müdürleri Münir Tuzcan tarafından oku-

İn gayesile bir senelik mesaisi izah edilerek İlimizin bu yeni müessesesi hakkında ümitler verilmiştir.

Her yıl olduğu gibi bu sene de bir sergi hazırlayan kız Sanat Enstitüsü ise bilhassa özel kısım talebelerinin hazırladıkları işler ile davetlilerine müessese hakkında kuvvetli ümitler vermiş, kızlarımızın İstidadile öğretmenlerinin liyakatlarına inandırmıştır.

Bir hafta müddetle halka açık bulunduğulan bu «sergi» nin tertip ve ihzarında gösterilen titizlik, ziyaretçilerinin dikkatlerini ve takdirlerini çekmiştir.

Çalışkan Mmdürü Saadet ayvalığı tebrik ederiz.

Üç yıldanberi için için çalışan ve hakiki semereler vermekte olduğu ara sıra vaki ziyaretlerde sezilen Yapı Enstitüsü temmuz başlangıcında ilk sergisini açtı ve davetlilerini cidden hayranlık içinde bıraktı.

Üzerinde çalıştığı divarcılık, sıvacılık, taşcılık ve dülgerliğe ait işleri çok muvaffakiyetli ve Üstatça bir tertip içinde davetlilerine ve halka teşhir eden müessese, bu alanda büyük ümitlerin tahakkukune bizi inandırdı.

İşini, titiz bir vatan çocuğu ve meslek adamı haysiyetile takip eden Enstitü müdürü Tahsin Tağmaçı bu ilk sergisinin bu ilk ve büyük başarısından dolayı tebrik ederiz.

Geçen sene Örtülüde çalışan 13 numaralı gezici köy demircilik ve marangozluk kursu bu sene ilk devresini Pasinlerin Sürbahan köyünde geçirdi. Çalışmalarının sonucunda 28 4/946 gün Hasankalede Üçüncü Genel Müfettiş Sayın Nafiz Ergin ve Vali Sayın Cemal Dincin huzurlarile açılan sergisinide halka gösterdi.

İnce bir zevkle Hasankale Halkevi salonunda hazırlanan sergi üç bölüme

ayrılmıştı.

Birinci bölüm demircilik işlerine aittir. Bu bölümde kurs öğretmeni ve öğrencileri tarafından yapılan tarım aletleri çoğunluğu teşkil ediyordu. Gösterilen aletler arasında köylümün ve evlerimizin günlük hayatının en lüzumlu aletlerini sağlam, zarif yapılarile bulmak mümkündür. Çekiç, kürek, kazma, balta, çapa, uçdemiri, tırmık, ateşküreği vesaire gibi bizzat kurs öğrencileri tarafından yapılmış fabrika yakını kadar düzgün aletler ziyaretçileri sevindirdi.

İkinci bölüm marangozluk işlerine ayrılmıştı. Bu kısımda lüks yerine köy ve ev aletleri ekseriyeti teşkil etmekteydi. Sofra tablasından rapataya, çamaşır tokacına kadar çeşit çeşit eşya arasında eski mazi parçalarından yapılmış rende, planya, küstere gibi marangozluk aletleriyle yerli arı kovanlarının yerini kolaylıkla alabilecek hususi tipteki fenni kovalar nazarı dikkatini çekmekteydi.

Kurs dikiş öğretmenin hazırladığı titiz çalışma mahsulü ve en ince zevk sahiplerinin bile beğeneceği kadar güzel çamaşır, sofrta takımları, roblar, masa örtüleri ves. ince kadın eşyası üçüncü bölüme konulmuştur. Bu bölümdeki işlerin çoğunun boyanmış kaput bezlerinden ve basmalardan zarif olarak yapılmış olması külfete girmeden sade ve çok güzel giyinilebileceğinin pek inandırıcı delili idi. Kursun çalıştığı köylerde kadınlarımızın giyim tarzını değiştirecek kadar cazip olarak hazırlanmışlardı.

Sergi ülkücü öğretmenlerin yorucu ve devamlı çalışmalarının başarılı bir neticesi olmuştur. Köy hayatında müsbet tesirler yapacak bu çeşit kursların bütün köylerimizi kavramasını gönümüz ne kadar arzu etmektedir. Kursun başarılı öğretmenlerini ve onlaarladan çalışan Sürbahan köylülerini samimiyetle öğeriiz.

Neşriyat Müdürü : Sıtkı Dursunoğlu
Mesul Müdürü : Tevfik Bindal

H. P.
KURUM
HALKEVİ BAŞKANLIĞI

Sayı : _____



Halkevi
Halhodası

Başkanlığına

Lehemi



Fiatı 20 Kuruştur